

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Stalking a jeho vliv na život obětí

Vypracoval: Petr Libich
Vedoucí práce: Mgr. Olga Stuchlíková

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

Petr Libich

Poděkování

Rád bych vyjádřil poděkování Mgr. Olze Stuchlíkové za ochotu, odborné vedení této práce a hlavně trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace

Cílem bakalářské práce je v teoretické části popsat druhy nebezpečného pronásledování, jeho znaky, cyklus a typy, popsat oběť i pachatele nebezpečného pronásledování a právní úpravu, včetně oprávnění policie v rámci řešení této problematiky. Teoretická část bude podávat ucelený náhled na problematiku nebezpečného pronásledování v našich podmínkách. Praktická část bude zpracována formou kvalitativního výzkumu, a to pomocí rozhovoru s oběťmi nebezpečného pronásledování. Podstatou praktické části bude zjištění, jakým způsobem se oběti dívají na tuto problematiku, jak vnímají práci policie a pomáhajících profesí, zda a jak byl ovlivněn jejich život.

Annotation

The main purpose of my bachelor thesis is following – in theoretical part of my thesis i would like to describe the main kinds of so called dangerous prosecution (stalking), it's features, period and types, after that I will focus on describing of victims and also perpetrators of this crime and legislation, including police authorization in investigation this sort of crime. Theoretical part proposes a complete view on the issue of dangerous prosecution in our circumstances. Practical part of my thesis will be completed as a qualitativ research, that means in dialogue form, respondents are the victims of dangerous prosecution. The substance of practical part is to finding out, how do the victims see this kind of crime and how do they perceive the work of police and other eligible institutions, even how were their lives affected by this sort of crime.

Obsah

ÚVOD.....	8
1. DEFINICE POJMU STALKING.....	10
1.1. HISTORIE POJMU	11
1.2. MÝTY O PRONÁSLEDOVÁNÍ	11
1.3. TYPICKÉ ZNAKY STALKINGU.....	12
2. DRUHY STALKINGU	12
2.1 CYBERSTALKING.....	15
2.2 STALKING CELEBRIT	15
3. CHARAKTERISTIKA STALKERA	16
3.1. ODKUD POCHÁZÍ NARUŠENÁ OSOBNOST STALKER.....	21
3.1.1. ROZBOR MOTIVACÍ.....	22
4. PRŮBĚH PRONÁSLEDOVÁNÍ	23
4.1. HODNOCENÍ NEBEZPEČÍ	23
4.1.1. INFORMACE O PRONÁSLEDOVATELI.....	24
4.1.2. SITUAČNÍ FAKTORY	25
5. CHARAKTERISTIKA OBĚTI	25

5.1. OBĚŤ - ŽENA	25
5.2. VIKTIMIZACE	25
5.3. SYNDROM FALEŠNÉ VIKTIMIZACE	26
6. NÁSLEDKY PRONÁSLEDOVÁNÍ.....	27
6.1. PSYCHICKÉ NÁSLEDKY	27
6.2. FYZICKÉ NÁSLEDKY	29
6.3. SOCIÁLNÍ NÁSLEDKY	29
7. POMOC OBĚTEM STALKINGU	30
7.1. SPECIFIKA POMOCI OBĚTI STALKINGU	30
7.2. DRUHY POMOCI.....	31
7.2.1 POLICEJNÍ POMOC	31
7.2.2. PSYCHOLOGICKÁ INTERVENCE.....	32
7.3. OBRANA PROTI STALKINGU.....	33
7.4. LEGISLATIVNÍ POSTUP PŘI STALKINGU.....	34
7.4.1. LEGISLATIVNÍ RÁMEC	34
7.4.2. PODÁNÍ TRESTNÍHO OZNÁMENÍ	35
7.4.3. PROVĚŘOVÁNÍ – ÚKONY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ.....	39
7.4.4. MOŽNOSTI PRÁVNÍ OCHRANY.....	41

7.4.4. ROZHODNUTÍ VE VĚCI.....	43
B) PRAKTICKÁ ČÁST	44
8. CÍLE VÝZKUMU.....	44
8.1. METODA VÝZKUMU	44
8.1.1. METODA SBĚRU DAT	45
8.1.2 METODA VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT	47
8.2. VÝBĚR RESPONDENTŮ	48
9. ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	50
9.1.OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ	50
10. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU	59
11. ZÁVĚR.....	59
12.POUŽITÁ LITERATURA.....	62
12.SEZNAM PŘÍLOH	66

Úvod

Téma mé bakalářské práce „Nebezpečné pronásledování a jeho vliv na život oběti“, jsem si vybral ze dvou důvodů. První důvod byl, že pracuji jako policista na Obvodním oddělení v Jihlavě a s tímto trestným činem přicházím v rámci výkonu služby do styku a druhým důvodem byla skutečnost, že se obětí stalkingu v minulosti stala moje sestra.

V České republice byl přečin „Nebezpečné pronásledování“, neboli „STALKING“, uveden v trestním zákoníku účinném od 1. ledna roku 2010. Nejedná se o nový trestný čin, neboť znaky tohoto trestného činu byly v minulosti obsaženy ve skutkové podstatě jiných trestných činů.

Dle mého názoru, ale široká veřejnost o tomto přečinu stále není tolik informována, nezná jeho projevy a možné dopady na oběť. Tato trestná činnost bývá často latentní, protože oběti se ostýchají o svých problémech mluvit, často bývá podceňována a následky bývají fatální.

Stalking je nebezpečný společenský jev, který se stal součástí moderní doby. Společnost, tedy ještě s jistotou neví, jak se proti němu bránit. Je to fenomén, proti kterému ještě nemáme plně rozvinutý systém prevence.

Jedná se o formu násilí, která obdobně jako jeho jiné formy, hluboce ovlivňuje mezilidské vztahy. Některé osoby si vynucují pozornost nebo přítomnost jiných osob agresivním způsobem, oběť tak ztrácí svou integritu, je narušeno její soukromí. Život oběti je vždy ovlivněn, záleží ovšem na míře působení a řadě dalších faktorů.

Je nutné si uvědomit, že ve společnosti se můžeme setkat s mnoha egoistickými jedinci, kteří své agresivní chování nijak neskrývají. Svě okolí se přitom vždy snaží ovlivnit pouze k vlastnímu prospěchu. Tradičně jsou jako agresori vnímáni muži, ale v současnosti roste i počet ženských agresorů.

V teoretické části práce bude popsáno chápání stalkingu z pohledu práva, psychologie a sociologie. Důležitý přitom bude jejich pohled na oběti pronásledování. Dále bude

popsán postup policejních orgánů v trestně právní rovině a možnosti krátkodobé ochrany ze strany policie ČR.

V praktické části bude proveden kvalitativní výzkum formou rozhovorů s oběťmi stalkingu. Cílem výzkumu je zjištění jejich pohledu na celou problematiku. Jaké pomoci se jim dostalo např. ze strany policie a dalších profesí? Co pociťovali během celého incidentu? Jak celá zkušenost ovlivnila jejich další život? Jak se k jejich příběhu postavila rodina, přátelé, kamarádi?

Teoretické poznatky a informace získané výzkumem v rámci zpracování této bakalářské práce by mohly posloužit, jak mě, tak mým kolegům policistům při práci s oběťmi tohoto trestného činu.

A) Teoretická část

1. Definice pojmu stalking

Pod pojem stalking je možné zahrnout různé formy pronásledování jedince. V důsledku tohoto chování je narušováno soukromí, osobní svoboda a důstojnost jedince. Může se projevit i narušením duševního a tělesného zdraví, případně může dojít k ohrožení života.

Obecně je možné jej definovat jako trvalé, nechtěné pronásledování nebo obtěžování osoby, které u oběti vyvolává strach o její bezpečí.¹

Můžeme se setkat i s tím, že je definován přímo jako trestný čin zahrnující pronásledování, které je potencionálně nebezpečné.

Podstatné tedy je, že se jedná o chování, které se opakuje a nejméně po dobu jednoho měsíce, oběti způsobuje strach a úzkost, dochází k různým typům komunikace.²

Může se jednat o formy psychického teroru, podněcování nenávisti, zášti nebo pomsty. Během pronásledování nezřídka dochází k zastrašování a výhrůžkám.

Stalking se v běžném životě vyskytuje čím dál více. Nejedná se pouze o vztahy mezi bývalými partnery, manželi, ale i náhodné nebo neznámé pronásledovatele. Stalking ovlivňuje mnoho oblastí. Je součástí i dětské a dorostenecké psychiatrie, především v případech svěření dítěte do výchovy po rozvodu. Stalking může provádět jeden z rodičů z „trucu“. Uspokojuje tak svou potřebu, provádí mstu, potřeby dítěte jsou přitom až na dalším místě. S tímto pojmem se ovšem setkáváme i u mladistvých, kdy obvykle ve skupině vyberou náhodnou oběť, kterou chtějí vystrašit (případně okrást), může dojít i k fyzickému násilí. K útoku si pak vyberou místo s blízkostí dalších osob a sledují jejich reakce, spoléhají na to, že jejich aktivita bude okolím ignorována. Jejich motivací je vzrušující zážitek. Stalking zahrnuje i šikanu (především kyberšikanu), s touto formou se setkáme především v prostředí školy a na počítačových sítích.

¹Kienlen, in Meloy, J.R. *The Psychology of Stalking. Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego: Academic Press 1998.

²Jurleta, S: *Häusliche Gewalt und Stalking*. Wien: StudienVerlag 2007.

Možná definice je tedy následující:

„Souhrnně lze pronásledování charakterizovat jako soustavné (systematické) a excesivní (tj. evidentně z normy vybočující) obtěžování jiné osoby projevy nevyžádané a umanuté pozornosti, podnícené v zásadě buď údajným či skutečným obdivem (erotickou náklonností) nebo pociťovanou záští, nenávistí či pomstou.“³

1.1. Historie pojmu

Pojem stalking byl ustanoven v druhé polovině 20. století. Ten zahrnul mnohem širší škálu chování než ostatní pojmy. V této době se také projevila celá řada vážných případů pronásledování. Stalking přestal být pouze otázkou psychiatrickou a přesunul se i do kriminalistických disciplín.⁴

V dřívějších dobách byl popisován podobný fenomén jako „milostné pronásledování“.⁵ Jako motiv nebyla vnímána pouze erotika nebo sexualita. Motivací jsou i další emoce, jako pýcha, pocit vlastní mimořádnosti, narušení kontaktu s realitou.⁶

Postupem času pronásledování také získalo nové podoby – telefonní teror, cyberstalking.

1.2. Mýty o pronásledování

Pojem stalking se stává součástí obecného povědomí společnosti. Nicméně většinová společnost není s touto tematikou řádně seznámena. Tudíž společně se samotným pojmem putuje společnost i řada mýtů. Tyto mýty pak mohou postupně zpětně pronikat i do jinak fundovaných reportáží nebo článků. Tyto mýty mohou v důsledku ztížit adekvátní reakci policie.

Není možné okamžitě uvažovat o pronásledování, jako o nemoci nebo příznaku psychické poruchy. Duševní porucha pachatele není nutnou podmínkou pronásledování. Pronásledování je projevem patologie, ale není to nutně projev komplexní duševní choroby.

³Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada. 2008, s. 55.

⁴Vacek, J.: *Velké psychiatrické případy*. Praha: Paseka, 2001

⁵Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007.

⁶Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004.

Pronásledování také nemusí být nutně motivováno erotickou touhou po dané osobě. Přestože u řady případů se o milostnou touhu jedná, není to jediná motivující emoce, řada pronásledování je motivována pomstou, záští nebo nenávistí.

Pachatelem také vždy není neznámá osoba, ve většině případů jsou pronásledovateli bývalí partneři, tedy osoba pro oběť důvěrně známá.

1.3. Typické znaky stalkingu

Stalking jako jiné formy chování má své základní charakteristiky. Podle nich můžeme určit, že daný případ spadá do kategorie stalkingu.

Prvním z nich je omezení osobní svobody jedince, především se jedná o svobodu jednání nebo volného pohybu. Pronásledovatel může čekat před obydlím oběti, snaží se o navázání kontaktu, případně jí sleduje na ulici.⁷

Pro stalking je charakteristické opakování, jedná se o neustálé pokusy o kontakt např. dopisy, emaily, SMS, telefonáty nebo zanechávání dárků.

Důležitá je demonstrace moci ve formě přímých nebo nepřímých výhrůžek, které u oběti vzbuzují oprávněný strach.⁸

Při stalkingu se kromě psychického teroru může projevovat i fyzické násilí, a to vůči oběti i vůči jejímu majetku. Velmi časté je např. propíchnutí pneumatik, pomalování dveří, v extrémním případě napadnutí domácího zvířete.

2. Druhy stalkingu

Stalking je druhem násilí a má své různé formy. Každý stalker je ovlivněn vlastními možnostmi, současnou situací a dostupnými prostředky. Proto je jejich chování velmi rozmanité. Během svých aktivit se může chovat v mezích stanovených zákonem. Někteří stalkeri se ovšem s touto hranicí nespokojí a zákon poruší. Na základě jedné aktivity není stalking možné posuzovat. Je nutné sledovat jeho celkovou skladbu a řetězení aktivit.

⁷Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 49

⁸Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 56

Reálný obraz je možné získat pouze z celkových informací.⁹ Z pohledu práva jsou stanoveny podmínky posouzení stalkingu v § 354 trestního zákoníku.¹⁰

Celá problematika je natolik složitá, že nezbytně muselo dojít k vytvoření systematiky druhů stalkingu. Je nutné definovat základní formy výskytu.

Základním aspektem je, zda se jedná o sledování osoby blízké nebo cizí. Je to zásadní faktor pro druh a způsob ochrany před pronásledovatelem a odhad možných rizik. Pokud je sledována blízká osoba, je nutné zvolit jiný postup k úspěšnému odražení stalkera. V případě, že se původně jednalo o partnerský vztah, pronásledovatel si chce zachovat moc nad svou obětí. Když jí nezíská zpět do svého vlivu, chce se pomstít a záměrně terorizuje.¹¹ Na cizí osobu se stalker upne kvůli mylnému vnímání reality, která je v jeho mysli zcela jiná. Oběti si vybírá z okolí svého zaměstnání, v okolí svého bydliště nebo se upne na mediálně známou osobu.

Dalším důležitým faktorem je závažnost a intenzita stalkingu. Pokud je pouze mírný nebo lehký, je možné jej klasifikovat jako obtěžování. Pokud je intenzita těžká a agresivní, pak se jedná o nebezpečné pronásledování.¹²

Častější je ovšem rozdělení forem stalkingu na základě typu pronásledování:

Prvním typem je stalker, který se snaží o navázání kontaktu pomocí různých komunikačních prostředků. Oběť dostává mnoho emailů, dopisů, zpráv, v průběhu dne i noci. Obsahem zpráv jsou obvykle vyznání lásky, prosby, výhrůžky, nadávky nebo sexuální návrhy a fantazie.¹³ V práci umisťují stalkeri zprávy na pracovní stůl oběti. Jednat se může o písemné vzkazy nebo fotografie. Současná doba se všemi možnostmi komunikace je pro rozvoj této formy stalkingu velmi vhodná.

⁹Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 60

¹⁰Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,

¹¹Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 65

¹²Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 65

¹³Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 47

Druhý typ stalkera slídí a snaží se docílit fyzické blízkosti vybraného jedince. Tento jedinec svou oběť vytrvale sleduje, bez jejího vědomí či s ním, se snaží být v její blízkosti. Často stojí před místem práce nebo obydlení oběti.

Další typ se snaží především o psychické zdeptání oběti, vytváří nátlak, devaluje a osočuje. Podstatné jsou tedy jeho praktiky, nikoliv jeho motiv. Hluboce je zasažena psychika oběti, která je pod neustálým nátlakem. V krajním případě se stalker uchýlí i k ničení osobního majetku oběti. Případně zveřejní její osobní informace, jako je telefonní číslo, podává z jejího jména různé inzeráty

V jiném případě jde o snahu navázat komunikaci s využitím třetí osoby. Jedná se o jednu třetinu případů, kdy pronásledovatel dokáže zmanipulovat své okolí a okolí oběti, které přesvědčí o tom, že pronásledovaným je on sám. Okolí skutečné oběti se jí snaží domluvit a organizuje různá setkání, případně okolí podrobně informuje stalkera o úmyslech oběti.¹⁴

Nejzávažnější variantou je stalking spojený s násilím. Není přitom zcela jasné, jaké konkrétní projevy násilí do této formy zahrnout. Jednat se může o velmi širokou škálu od kopání do dveří, po napadení oběti a sexuální ataky. Není důležité, zda pachatel využije pomůcky. Řada pronásledovatelů svůj úmysl oběti nejdříve oznámí.¹⁵

Jiná možnost posuzování je na základě vztahu mezi obětí a pronásledovatelem. Jedná se o vztah, který mezi pronásledovatelem a obětí existoval, nebo ještě existuje. Obvykle se jedná o jeden z následujících vztahů:

- Osobní vztah (partnerský, sousedský)
- Pracovní vztah (profesní vztah)
- Mediálně zprostředkovaný vztah (pronásledování celebrit)¹⁶

¹⁴Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada. 2008, s. 62

¹⁵Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada. 2008, s. 62

¹⁶Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 231

2.1 Cyberstalking

Jedná se o specifickou podobu stalkingu, která je stále aktuálnější problémem. Jeho determinující charakteristikou je průběh v kybernetickém prostoru.¹⁷

Tato forma stalkingu je kromě ex-partnerů užívána cizími osobami. Internetová síť je pro takového stalkera bezpečným prostředím, jeho dohledání je komplikované. Sociální sítě jim poskytují široké legální pole působnosti. Především je užíván chat, facebook, skype, ICQ a email.

Anonymita stalkerovi poskytuje možnost vystavovat svou oběť dlouhodobě a systematicky deptat. Principy stalkingu a cyberstalkingu jsou ovšem i přes odlišnost jejich prostředí velmi podobné. Zde jsou pachateli obvykle muži, zatímco na straně obětí převažují ženy.¹⁸

S pojmem cyberstalkingu se úzce spojuje také cyber-bullying, který se dotýká především adolescentní generace. Síť internetu je pro rozvoj šikany ideálním prostředím.¹⁹

2.2 Stalking celebrit

„Dnes se předpokládá, že z celkového počtu obětí stalkingu tvoří celebrity zhruba jednu třetinu. Na druhé straně pro ně představuje pronásledování nikoli výjimečnou zkušenost. Podle výzkumu univerzity v Darmstadtu se 72 % známých osobností setkala s obsesivním „fanouškem“. Průměrná doba pokusů o kontakt trvala 21 měsíců.“²⁰

Jedná se o další naprosto specifickou verzi stalkingu. Právě tyto případy jsou označovány za motivaci pro vznik zákonů na ochranu před stalkingem.²¹

Tento typ sledování má širokou škálu dalšího vnitřního členění. Základní je přitom možnost rozdělení dle toho, do jaké role si stalker svou oběť dosazuje.

¹⁷Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada. 2008, s. 63

¹⁸Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 63

¹⁹Glass, D. *Stalking, The stalker*. United States of America : WR Press. 2006, s. 10

²⁰Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008 str. 68

²¹Sekot, A. *Sociologie v kostce*. Brno : Paido. 2006, s. 238

Takto je možné ustanovit kategorie: člen rodiny, milenka, nepřítel, spiklenec, objekt sexuální touhy. Poslední možností je touha stalkera po dosažení vlastní slávy. Nejznámější případy jsou ty, kde se jedinec snaží získat celebritu jako svou milenkou (milence). Jednou z možností je idealizace, která je zcela asexuální, ale může se změnit v nenávist a násilí. V druhé verzi se již jedná o zcela sexuální tematiku. Stalker může přecházet a role subjektu měnit, jeho fantazie se vyvíjejí.

Pokud je v celebritě hledán člen vlastní rodiny, pak se jedná obvykle o méně závažné případy. Část je zasílání drobných dárků a dopisů, které obsahují popis všedních denních záležitostí. Stalker tedy cítí vůči své oběti obdiv. Nebezpečné je postavení objektu delikventní sexuální touhy. Stalker přijímá spíše roli lovce. Oběť si jeho pronásledování nemusí vůbec uvědomit, dokud není napadena.²²

Pachatele je možné definovat spíše jako osamocené a nešťastné. Mají malou možnost navázat sociální kontakty, jejich získané vztahy jsou ovšem čistě imaginární. Jejich osobnost vykazuje znaky poruchy osobnosti. Objekty jeho pronásledování se také mohou v průběhu doby měnit, případně paralelně pronásleduje více subjektů.

3. Charakteristika stalkera

Obecný popis říká, že se jedná o osobnost s jasně psychopatickými rysy, která se projevuje impulzivně, je porušena její seberegulace, smýšlení je velmi rigidní, zásadní je skrývaný pocit vlastní nejistoty, nedůvěry v sebe sama, narušeno je i její vnímání reality, neodolá zátěži, ale je sociálně kompetentní.²³

Jedná se o osobnost, která trpí různou mírou narušení, tedy není možné očekávat, že bude reagovat dle norem běžné společnosti, nemusí nutně odpovídat dané situaci. Celý vývoj osobnosti je ovšem u každého stalkera zcela odlišný, působí na něj odlišné aspekty. Je to právě naše osobnost, která nás odlišuje od ostatních.

²²Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 70

²³Voňková, J., Netík, K. *Péče o násilné jedince v rodině*. Konference Bezpečné soužití – Terapie pachatelů domácího násilí, Liga lidských práv, Brno : 2005, s. 45-46

Studium osobnosti pachatelů tedy vyžaduje celou řadu naprosto konkrétních informací. Analýzou jednotlivých případů bylo následně možné sestavit teorii, kterou je možné použít pro širší spektrum případů.

Stalker někdy může nabývat až démonické podoby, proto je důležité při sledování různých charakteristik neopomenout, že se především jedná o lidskou bytost, která prošla různými životními osudy, a její zkušenosti jsou tedy zcela specifické. Její život se následně odrazil ve vlastnostech a celkové osobnosti.²⁴

Otázku hlubší systematizace si položila forenzní psychologie a definovala následující typy pachatele:

Normální (socializovaný) pachatel

Jeho motivace je snadno čitelná a jeho čin je spíše ojedinělou akcí, která vybočuje z běžného režimu. V běžném chování se patologicky neprojevuje.

Neurotický pachatel

Osobnost trpí více neurotickými poruchami, jako jsou depresivní ladění, zvýšená úzkost nebo hysterické jednání. Jeho stav se odráží i v jeho kriminálních činech. Jeho motivací je pocit viny, případně pocit frustrace způsobený pocitem nedostatečného hodnocení jeho schopností.

Mentálně nedostačivý pachatel

Jedná se o osobu, jejíž inteligence je výrazně nízká a z tohoto důvodu nedokáže ovládat a korigovat své chování. Ve společnosti bývá snadno identifikovatelný.

Psychotický pachatel

Psychóza je nejtěžší formou duševního onemocnění. Jeho jednání bude tedy zcela mimo společenské normy, brutální a pro společnost těžko pochopitelné. Pokud se tento stav u pachatele prokáže, pak bývá ve většině případů shledán nepřičetným.²⁵

²⁴Nakonečný, M. *Lexikon psychologie*. Praha : Academia. 1996, s. 117

²⁵Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 74

Pro samotné spáchání kriminálního činu jsou ovšem zásadní motivace pachatele, vhodnost subjektu útoku a absence ochránce, který je subjekt schopen chránit před útokem.²⁶ To vše je aplikovatelné i na případy pronásledování.

Nutné je ovšem definovat a pochopit i samotnou typologii pronásledování z pohledu forenzních studií. Výchozími body této psychologie, je samotný pohled oběti, osobní charakteristika pronásledovatele a motivace.

Nejčastěji je užívána typologie dle Holmese z roku 1993²⁷, která je stanovena právě na základě osobních charakteristik pronásledovatele. Jedná se o pronásledování celebrit, pronásledování politiků, pronásledování bývalých partnerů, pronásledování motivované vášní, pronásledování ze zjištěných důvodů, pronásledování z důvodu odmítnutí lásky.²⁸

Tuto typologii je možné dále rozvést na konkrétní typy stalkerů, která zohledňuje, nakolik jsou jejich činy rizikové pro oběť.

Odmítnutý stalker

Po skončení krátkodobého nebo pouze povrchního vztahu, jeden z partnerů dále sleduje druhého, často i omezuje. Tímto způsobem se mstí za vlastní pocit odmítnutí a opuštění. Chce věci navrátit do původního stavu a znovu dostat oběť do svého vlivu a ve vztahu pokračovat. Agrese nemusí být ovšem směřována pouze na oběť, ale může se odrazit i na jejím okolí.²⁹ Ne všichni pronásledovatelé této kategorie se ovšem musí nutně projevit násilným způsobem, jedná se spíše o pokračování předchozí přítomnosti násilí ve vztahu.³⁰

Hněvající se stalker

Jejich základní motivací je pocit ukřivdění. K činům je doháněna touha pomstít se. Sami sebe tedy nevidí jako agresora, ale jako oběť, která se brání proti bezpráví, které je na ní pácháno. Obvykle se projevují pomocí urážek a slovních výhrůžek. Jejich cílem je oběť

²⁶Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 63

²⁷Boon, J., Sheridan, L.: *Stalking and Psychosexual Obsession*. New York, John Wiley and Sons 2002.

²⁸Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 72

²⁹Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 51

³⁰Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 74

vystrašit a ublížit jí.³¹ Kvůli svému domnění újmy svou oběť tvrdohlavě pronásledují. Snaží se nad obětí převzít kontrolu, získat nad ní moc. Její obtěžování je uspokojuje.³²

Stalker hledající intimitu

Motivací tohoto stalkera je touha po navázání vztahu s konkrétní osobou. Předpokládají, že jejich cíl bude city opětovat. Jakékoliv odmítavé signály oběti ignorují, nechtějí jim věřit. Jejich život je nenaplněný a prázdný, proto je jejich vymyšlený vztah často i jediným vztahem v jejich životě.³³

Ctitel

I zde je základem navázání vztahu s obětí, ale tentokrát není motivován hledáním intimity. Jde spíše o majetnický pocit. Pouze ve vzácných případech dochází k agresivnímu chování. Pokud je mu do cesty postavena překážka např. rozhodnutí soudu, ustoupí a stáhnou se do pozadí. Velmi často následně změní cíl své touhy.³⁴

Stalker predátor

Cílem této malé skupiny stalkerů je násilnost, nehledí přitom na důsledky. Sestavuje se obrázek o životním rytmu oběti na základě detailního sledování, které provádí skrytě. Jakmile je dokonale informován, přistupuje k útoku.³⁵

Všechny tyto teoretické typologie ovšem nedostačovaly pro praxi. Proto ve Velké Británii došlo k vytvoření taxonomie pronásledovatelů na základě kooperace s policejními profilovači. Tato práce se opřela i o výpovědi obětí pronásledování ze 124 dokumentovaných případů. Díky tomu vznikla, typologie pro skutečnou policejní praxi.³⁶

³¹Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: ComputerPress a.s. 2008, s. 51

³²Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 120

³³Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 119

³⁴Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: ComputerPress a.s. 2008, s. 51

³⁵Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 51

³⁶Boon, J., Sheridan, L.: *Stalking and Psychosexual Obsession*. New York, John Wiley and Sons 2002.

Typ 1. Pronásledování bývalým partnerem

V tomto případě je stalker ex-partnerem oběti, ve většině případů páchal na své oběti domácí násilí. Ačkoliv jsou ke svým činům vedeni negativními emocemi, během samotného pronásledování jsou schopní je krotit a postupovat s chladnou sebekontrolou. U těchto případů hrozí vysoké riziko fyzického násilí vůči osobě oběti, nebo ničení jejího majetku. Jakékoliv výhrůžky těchto agresorů je třeba vnímat naprosto vážně.

Typ 2. Umanutý obdivovatel

Je třeba rozlišit dvě základní kategorie dle věku: mladý obdivovatel a obdivovatel ve středních letech. Myšlení obou typů je zcela upnuto k idealizované osobě. Jakékoliv události si vždy právě s touto osobou spojí, nehledě na krkolomnost takových souvislostí. Fantazie kolem idolu ovšem zůstávají v romantickém duchu. Hnacím citem zde tedy není hněv, jako tomu bylo u předchozího typu, ale naopak intenzivní milostná touha. Celý vztah stalkera k oběti stojí na jeho naději. Současnost je pro stalkera zcela lhostejná, soustředí se pouze na svou idealizovanou budoucnost. Tento typ není pro svou oběť nebezpečný.

Typ 3. Fixovaný pronásledovatel s psychologickou poruchou

I zde je možné rozlišit dvě podkategorie. První z nich je fixovaný pronásledovatel, jehož cílem jsou ženy, se kterými se setkává během výkonu své profese. Má blízko k psychopatii. Je fixován na představu ideálního vztahu, který se mu zdá reálný. Zároveň jeho mysl vidí signály vysílané obětí, jako pozitivní odezvu. Jeho kontakt s realitou je částečně zachován, proto u něj nedochází k hrozbám.

V případě fixovaného pronásledovatele se závažným psychickým narušením je situace zcela jiná a je nutné si zvýšené nebezpečí uvědomovat. Častá je u něj sexuální nápadnost a různé projevy agrese. Svůj cíl se snaží neustále kontaktovat jakýmkoliv možným způsobem a jeho chování se nedá predikovat.

Typ 4. Pronásledovatel sadista

Jedná se o nejzávažnější případ pronásledování. Pachatel je klasifikován jako značně nebezpečný. Cílem se stává osoba, kterou pronásledovatel hodnotí jako šťastnou, hodnou nebo spokojenou, tento pocit se snaží rozbít.

Na povrch se vůči oběti snaží vystupovat vlídně, chová se jako přítel. Samotné jeho akce mají ovšem negativní charakter, svou oběť se snaží znepokojit, znervóznit a tím jí oslabit. Pronásledovatel chce zcela ovládnout život své oběti. Jeho snaha kontrolovat a s tím spojené zastrašování s dobou eskaluje.

3.1. Odkud pochází narušená osobnost stalker

Stalkeři někdy zcela nevědomě překračují hranici, mezi dobrým a zlým. Tuto schopnost rozlišit mezi dobrým a zlým si budujeme již v dětském věku, pomocí vazby s matkou.³⁷ To, jaké vztahy prožijeme jako děti, zásadně ovlivňuje celou naši psychiku.

Pokud dojde k narušení vazby mezi matkou dítětem, se následně projeví v narušení vztahů s okolím. V budovaných vztazích není projevován respekt k druhému. Mnoho projevů stalkerů je proto klasifikována jako symptom patologické vazby z období raného dětství.³⁸ Různé varianty narušení vazby jsou dávány do souvislosti s různými typy pronásledovatelů.

Jsou dva typy zkušeností z období dětství, které souvisí s projevy stalkingu v pozdějším věku. První z nich je již zmíněná narušená vazba s matkou. Druhou je pak konfrontace, kdy v pozdějším věku dojde ke konfrontaci se situací, kterou již stalker prožil v dětství.³⁹

Kromě těchto základních hypotéz, existují samozřejmě i teorie psychoanalytické, které se soustředí na podvědomí a emoce.⁴⁰

Jedná se o obdobnou teorii, jako je teorie vazby. Základním kamenem je zde ovšem objektivní vztah. Na základě zdravého vztahu s objektem (matkou) dojde ke správnému

³⁷Koukolík, F., Drtilová, *Zlo na každý den – Život s deprivanty I.* Praha : Galén. 2001, s. 114

³⁸Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky.* Praha : Grada. 2008, s. 80

³⁹Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky.* Praha : Grada. 2008, s. 80

⁴⁰Čírtková, L. *Forenzní psychologie.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 70

vývoji subjektu (osobnost dítěte). Dítě získává pozitivní zkušenosti o sobě samém, čímž dojde k vytvoření stabilního „já“. Pokud je autonomie dítěte narušena, dojde k rozvoji disfunkčních poruch. Jedná se především o spuštění ochranných mechanismů na základě pocitu úzkosti po ztrátě důležité osoby. Dojde k rozštěpení, které se přenesení i do dalších vztahů.⁴¹

Teoretické přístupy vysvětlující stalking jsou ovšem stále hypotézami. Pronásledovatelé mají schopnost se adaptovat. Jasná je pouze skutečnost, že jejich způsob chování je v přímém spojení s jejich osobností. Definovat ovšem přesně příčiny pronásledování není možné.

3.1.1. Rozbor motivací

Musíme si uvědomit, že důvody svého jednání, které uvádí pronásledovatel, vyplývají z jeho zkreslené reality. Proto i uvedená motivace bude nutně povrchní, nepravá a zkreslená. Se skutečnými důvody tedy nemusí mít žádnou souvislost.⁴²

Část případů se snaží docílit prosté blízkosti s cílem. Ve zhruba 36 % se ovšem jedná přímo o snahu získat absolutní kontrolu nad životem sledovaného.⁴³ Menší část pak usiluje o zničení psychické nebo fyzické spokojenosti cíle.

Mullen (2000) pak definuje následující motivační vzorce:

1. Reakce na odmítnutí
2. Hledání blízkosti (intimity)
3. Ventilace nenávisti
4. Pronásledování jako jediná možnost řešení situace z pohledu stalkera
5. Důsledek predátorské agresivní touhy⁴⁴

Rozpoznání motivace je důležité pro řešení celého případu a zvolení nejvhodnějších postupů.

⁴¹Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 80-81

⁴²Meloy, J.R. *The Psychology of Stalking. Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego: Academic Press 1998.

⁴³Jurleta, S: *Häusliche Gewalt und Stalking*. Wien: StudienVerlag 2007.

⁴⁴Mullen, P. E. (Eds.): *Stalkers and their Victims*. Cambridge: Cambridge Press, 2000.

4. Průběh pronásledování

Samotný průběh je možné definovat jako spirálu stalkingu, která se sestává ze tří opakujících se fází.

V první fázi se stalker snaží kontaktovat objekt své touhy pomocí SMS, dopisů nebo telefonátů. Oběť se začíná bát a zažívá stavy úzkosti, je vystavena nadměrnému stresu.

Uklidněním situace začíná druhá fáze, kdy se oběť vzchopí ze svých prožitků. Tato fáze ovšem nemá dlouhé trvání.

Ve finální fázi narůstá nepříjemné očekávání. Oběť se bojí dalších kroků pronásledovatele, je tedy opět ve stresu.⁴⁵

První dvě fáze mohou mít rychlý průběh, během poslední fáze je již oběť ve stavu permanentního zneklidnění. Právě v tuto chvíli již stalker dokonale ovládnul její život.⁴⁶

4.1. Hodnocení nebezpečí

Hrozbu je možné vyhodnotit pouze na základě znalosti charakteristiky konkrétního pronásledovatele. Konkrétní systémy jsou vypracované pro různé případy, např. spojené s domácím násilím.

Pro vyhodnocení pravděpodobnosti možného násilí jsou sledovány následující predátory: mužské pohlaví, závislosti (alkohol nebo drogy), kriminální anamnéza, sklon k sebevraždě, sociální izolovanost, nezaměstnanost, porucha osobnosti nebo chování, fantazie (přítomnost násilí), kumulace frustrací, vyhýbání se poradenství nebo terapii, dostupnost zbraní.⁴⁷

⁴⁵Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 83

⁴⁶Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 83

⁴⁷URL 1

4.1.1. Informace o pronásledovateli

O stalkerovi je možné zjistit mnoho informací s využitím zmíněných typologií. Není ovšem možné spoléhat se výhradně na ně. Někteří pronásledovatelé mohou spadat pod více typů. Podstatné je vnímat dobu trvání, eskalaci, obnovování pronásledování a intenzitu akcí.⁴⁸ Na základě těchto faktorů je následně identifikován typ stalkera – odmítnutý, hledač intimity, nekompetentní nápadník, zlostný a predátorský pronásledovatel.⁴⁹ Díky této typologii je možné stanovit míru a druh případného rizika. Dojít může k:

- Fyzickému napadení (typické pro odmítnutého a predátorského pronásledovatele)
- Vyhrožování (spíše menší riziko je u predátorského typu a hledače intimity)
- Perzistence pronásledování dané oběti (je možná u nekompetentního pronásledovatele, ale i u predátorského typu)
- Psychologické a sociální poškozování (projevuje se u odmítnutého a predátorského pronásledovatele)
- Pronásledování nových obětí (s vysokým rizikem u odmítnutého, nekompetentního a predátorského typu).

Postupovat je ovšem možné i na základě hodnocení podle jednotlivých faktorů. Těmto prognózám se věnuje Nedopil, který rozlišil rizikové faktory na statické a dynamické. Statické faktory jsou stabilními (nebo relativně neměnnými) veličinami osobnosti daného jedincem, které souvisí především s jeho předchozím vývojem. Podstatou dynamických faktorů je možnost změny, jsou tedy napojeny na aktuální stavy, postoje nebo problémy, kterým pachatel čelí. Jako statické činitele můžeme chápat celou řadu faktorů: osobnostní porucha (případně další typy psychopatologií), požívání alkoholu nebo drog, násilí. Pod dynamické faktory naopak spadají intenzita fixace na daný cíl v aktuálním okamžiku, případně momentální perspektiva – jeho vlastní způsob nahlížení na svět.

⁴⁸Mullen, P. E. (Eds.): *Stalkers and their Victims*. Cambridge: Cambridge Press, 2000.

⁴⁹Typologie je blíže popsána v samostatné kapitole.

4.1.2. Situační faktory

Předpověď jakýchkoliv okolností je determinována řadou v různé míře proměnných faktorů, které popisujeme jako faktory situační. Pro zhodnocení rizika je nutné znát aktuální situaci, která pronásledování umožňuje. Je to tedy celá řada vnějších vlivů, jako je prostorová vzdálenost mezi pronásledovatelem a pronásledovaným, případná možnost změny bydliště, dostupné finanční rezervy obou stran.

5. Charakteristika oběti

Obětí stalkingu se stávají osoby ze širokého spektra věkového, sociálního i kulturního. Rozhodující není pohlaví ani sexuální orientace nebo vzhled. Přesto je možné definovat skupiny, které jsou ohroženy více.⁵⁰ Oběť nemusí svou situaci nijak zavinit, upoutat pozornost pronásledovatele může i maličkost. Směrodatná je tedy především osobnost pachatele a jeho motivace. Na základě těchto faktorů se bude odvíjet celá následující situace.

5.1. Oběť - žena

Primárními oběťmi pronásledování jsou právě ženy, zatímco mezi pachateli dominují muži. Na toto téma můžeme najít řadu studií, které budou podle daných specifik vyjadřovat různé procentuální zastoupení, ale obecně dospívají ke stejnému výsledku.⁵¹

5.2. Viktimizace

Oběť prochází procesem viktimizace, tedy procesem poškozování a způsobování újmy. Právě tento proces je charakterizuje jako oběť trestného činu. Proces viktimizace přitom začíná útokem, ale tímto aktem nekončí. Dopad daného trestného činu na jeho oběť je vždy individuální. Dojde ke vzniku vážných následků, které ovlivní kvalitu života oběti.⁵²

⁵⁰Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 82

⁵¹Stalking and Domestic Violence, The Third Annual Report to Congress under the Violence Against Women Act. s 10 July 1998

⁵²Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2004.

Viktimizace probíhá ve dvou fázích.

Primární fáze = újma je způsobena pachatelem, vzniká jako přímý a bezprostřední důsledek trestného činu.

Sekundární fáze = jedná se o druhotné poškození oběti, na danou událost reaguje především nejbližší okolí oběti.⁵³

5.3. Syndrom falešné viktimizace

Pro oblast stalkingu se jedná o poměrně nový pojem, ale můžeme se s ním setkat u znásilnění, případně je zmiňován u Münchhausenova syndromu.⁵⁴

Jedná se tedy obecně o nový fenomén pro společnost jako celek.⁵⁵ Přestože se nejedná o příliš častý jev, je nutné jej ve spojitosti s charakteristikou oběti zmínit. Jedná se o situaci, kdy „oběť“ tvrdí, že je sledována cizí osobou, ale není tomu tak.

I v tomto případě jsou „oběťmi“ nejčastěji ženy, které si zcela vědomě a úmyslně vymýšlí. Jejich motivací je přitom snaha získat bývalého partnera, který ji buď již opustil nebo se k tomu patrně chystá. Motivací může být také pomsta nebo finanční benefit. Vyšetřování těchto případů je komplikované. Ve studii je zaznamenán shodný rys všech těchto jedinců, což je jejich záliba ve lhaní. Je to jejich prostředek k uspokojení jejich touhy, být v centru pozornosti, upoutat něčím zajímavým. V extrémním případě mohou tyto osoby dojít až k sebepoškozování, jen aby potvrdili svá smyšlená tvrzení a dodali své výpovědi potřebnou váhu a důvěryhodnost.⁵⁶

Je ovšem možné setkat se i se skupinou falešných obětí, které se již nachází ve stavu, kdy nemají žádný kontakt s realitou, případně je tento kontakt silně narušen. O tom, že jsou

⁵³Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2004.

⁵⁴Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 99

⁵⁵Zona, Palarea a Lane In. Meloy, J.R. *The Psychology of Stalking. Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego: Academic Press 1998.

⁵⁶Meloy, J.R. *The Psychology of Stalking. Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego: Academic Press 1998.

obětmi, jsou hluboce přesvědčeni. V jejich případě se tedy nejedná o vědomou lež, v jejich světě je to pravdou.⁵⁷

6. Následky pronásledování

Každý případ stalkingu má svá specifika. Každý jedinec se s komplikovanou situací vyrovnává jinak. Vyrovnání se s krizovou a stresovou situací je projevem osobnosti oběti. Každá oběť také vyžaduje zcela jiné postupy rekonvalescence. Je třeba vždycky pomoci především po psychické stránce.

Postupně se projevují zdravotní potíže, ale také může dojít ke zhoršení výkonnosti v zaměstnání a následně ekonomické situaci oběti. U oběti je tedy vnějším vlivem zapříčiněna možnost ztráty zaměstnání, případně riziko pracovní neschopnosti. To, jakou mírou bude život oběti skutečně ovlivněn, záleží na celé řadě faktorů. Záleží na intenzitě a frekvenci obtěžování, její vlastní odolnosti a na odolnosti pachatele proti odmítnutí.⁵⁸

6.1. Psychické následky

„Většina obětí trpí poměrně vážnými poruchami, např. spánku. Znepokojující je zejména údaj, že jedna čtvrtina obětí má suicidální myšlenky. Také sociální důsledky jsou značné. Oběti ze strachu mění své běžné životní návyky. Téměř polovina obětí se cítí nucena změnit své bydliště či pracoviště. Podle jednoho výzkumu trpí oběti pronásledování posttraumatickou stresovou poruchou, jakou mohou trpět osoby, jež přežily leteckou katastrofu.“⁵⁹

Jedním z běžných důsledků stresu je posttraumatická stresová porucha, která vznikne v souvislosti se zátěží během stresových situací. Stres je determinující faktor pro každou osobu a projeví se na jeho zdraví, především pokud je exponován po delší dobu. Může dojít i k poškození imunitního systému, je snížena rezistence organismu vůči virům a bakteriím.

⁵⁷Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, str. 103

⁵⁸Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 52

⁵⁹Čírtková, L. *Posuzování agresivního potenciálu vyhrožujícího pachatele. Kriminologický sborník 4/2005*, s.

Oběť prožívá ve vyšší míře pocity úzkosti, splňuje tedy kritéria pro vznik posttraumatické stresové poruchy DSM-IV, která zahrnuje i poruchu spánku, ale i vyhýbavé chování a možný pocit odcizení.⁶⁰

Se stresem jsou spojeny i potíže psychosomatické.

Možná psychosomatická postižení se projevují:

- Srdeční arytmii a poruchou krevního tlaku
- Zvýšenou únavou, napětím a bolestí hlavy
- Gastrointestinálními potížemi
- Bronchiálním astma
- Respiračními potížemi
- Vředy na dvanáctníku nebo žaludku⁶¹

K projevu psychosomatických potíží dojde, pokud je oběť vystavena sledování po delší dobu. Oběti jsou vyčerpané a v noci nemohou spát – mají noční můry nebo nemohou usnout, trpí žaludečními obtížemi a depresí. I pokud je již nebezpečí překonáno, mohou oběti stále trpět pocitem strachu. Řada obětí nemusí být kvůli všem těmto potížím schopna ani pracovat.⁶²

Podstatná je také teorie naučené bezmocnosti, která říká, že zkušenost s nepříjemným a neovlivnitelným může vést až k apatii a depresi. Je to také princip, který vysvětluje, proč některé ženy setrvávají i ve vztahu, kde jsou nešťastné nebo přímo týrány, přestože mají možnost kdykoliv odejít. Naučí se bezmocnosti, zůstávají apatické, uzavírají se sami do sebe a nejednají.⁶³

⁶⁰Marvánová-Vargová, B. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE nakladatelství s.r.o. 2008, s. 53

⁶¹Nakonečný, M. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia. 2004, s. 257

⁶²Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 53

⁶³Atkinson, R. L. a kol. *Psychologie*. Praha : Portál, s.r.o.. 2003. s. 495-496

6.2. Fyzické následky

Řada obětí pronásledování, je ze strany stalkera vystavena fyzickým atakům (úderý pěstí, tahání za vlasy, škracení). Může však dojít i k dalšímu stupňování násilí, v extrémním případě až ke smrti oběti.

V řadě případů je prokázána spojitost mezi pronásledováním a domácím násilím, ke kterému docházelo již během partnerského vztahu. V těchto případech může být vážně ohrožen život oběti, vyústit to může v pokus o vraždu nebo vraždu dokonanou.⁶⁴

6.3. Sociální následky

Zachování běžných životních zvyků je pro oběť nesmírně obtížné. Její pozornost a obezřetnost je mnohem vyšší než u ostatních osob. Následkem podezřívavosti a špatných pocitů dojde k omezení sociálních kontaktů (nechtějí chodit kamkoliv ven). Jelikož nedokáží odhadnout další chování pronásledovatele, je zničen jejich pocit kontroly. Neustále se zaobírají tím, kdy a kde se pronásledovatel objeví příště. Jsou proto neustále vystaveny depresivním stavům a prožívají konstantní pocit bezmoci. Narůstá nedůvěra vůči okolí.

Reakce na stalking je ovlivněna konkrétní podobou a délkou pronásledování.⁶⁵ Řada bývalých obětí není schopna navázat kontakty, nadále se neodvažují opustit svůj domov, případně využít hromadnou dopravu. Panuje u nich obava, že se s pachatelem znovu někde setkají. Často se proto vzdávají i věcí, které pro ně byli důležité, nevěnují se svým koníčkům a jakýmkoliv aktivitám mimo relativní bezpečí jejich domova.⁶⁶

Oběť je tedy izolovaná od ostatní společnosti a postupně ztrácí své sociální vazby, které jsou pro formování každé osobnosti naprosto zásadní. Bez společenských vztahů není možný plnohodnotný život. Nejsou tedy naplňovány základní potřeby oběti, jsou proto nadále frustrovány, pokračuje jejich stres a následně se mohou stále projevovat psychosomatická onemocnění.

⁶⁴Marvánová-Vargová, B. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE nakladatelství s.r.o. 2008, s. 54

⁶⁵Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 122

⁶⁶Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : ComputerPress a.s. 2008, s. 53

7. Pomoc obětem stalkingu

Oběti pronásledování potřebují účinnou pomoc, přesto stanovit efektivní postup pomoci není jednoduchou záležitostí. Důležitá je kooperace profesionálů, sjednocení jejich pohledu na tuto komplexní problematiku. Na daném problému spolupracuje Policie ČR, soudy, ale i experti z řad psychiatrů, psychologů a sociálních pracovníků. Stalking nikdy nepřestane sám od sebe, je třeba, aby se oběť aktivně snažila o jeho ukončení.

7.1. Specifika pomoci oběti stalkingu

Oběť sama obvykle není schopna stalking ukončit, proto potřebuje vyhledat odbornou pomoc.

Pro oběť přitom celý proces nekončí ve chvíli, kdy je pronásledovatel dopaden, ale ve chvíli, kdy se přestane dalšího násilí od pachatele obávat.

Každý případ pronásledování má svou vlastní charakteristiku, je třeba k nim tedy přistupovat dle konkrétní situace. I při stanovení způsobu intervence je tedy nutné postupovat individuálně.

Při rozhovoru s obětí se musí jednat velmi citlivě, aby nedošlo k dalšímu zvýšení psychických následků pronásledování. Každá oběť má právo na informace, ale také na potřebu bezpečí, adekvátní důvěry a empatie. Dokud pronásledování stále probíhá, je třeba věnovat péči především zajištění bezpečí oběti a její podpory. Odborná podpora obnáší následující kroky:⁶⁷

- Poskytnutí informací o podstatě stalkingu a jeho pachatelích, také je nutné seznámit oběť s jejími právy a o vhodných právních krocích, následujícím postupu vyšetřování, ale také oběti zprostředkovat kontakty na programy a místa, která jí mohou poskytnout další pomoc.
- Podpořit oběť ve snaze porozumět jejím vlastním pocitům a reakcím. Zároveň je důležité se ujistit o tom, že projevené reakce souvisí se snahou psychiky vyrovnat se s traumatem.

⁶⁷Gillernová, I., Boukalová, H. a kol. *Vybrané kapitoly*, c. d., s. 167.

- Napomoci při normalizaci pocitů a především mírnit „pocit vlastní viny“.
- Snažit se projevit dostatečnou empatii, snažit se pochopit obavy a trápení oběti, která často cítí výčitky a stud.
- Pocity oběti byly často brány na lehkou váhu. Proto je třeba nezpochybňovat vyprávěný příběh, vysvětlit jí proč klademe otázky.
- Oběť musí znovu získat víru ve vlastní schopnosti a zároveň i obnovený pocit kontroly. Spolu s obětí je nutné vytvořit postup, který jí poskytne pocit bezpečí a důvěry.
- Komunikace musí probíhat jasně, přehledně a v důstojném prostředí.

Během komunikace tedy oběti sdělíme, že celá situace nevznikla jejím zaviněním, ale přesto se právě ona musí začít chovat odpovědně a přijmout bezpečnostní opatření pomocí vypracovaného bezpečnostního plánu.⁶⁸

7.2. Druhy pomoci

Není možné vymazat oběti sledování z paměti. Nemůže ovšem pouze pasivně čekat, že se vrátí zpět do běžného života. Pro napravení celé situace je nutný její aktivní přístup, oběť tedy musí nápravě věnovat čas a energii. Zájemem a emocionální podporou oběti by se měla stát především její rodina. Rodina je po poučení schopná s obětí vhodně komunikovat a pomáhat jí se zvládnutím situace. Míra úspěšnosti a rychlosti tohoto procesu je ovlivněna zvolenou strategií. Především je ovšem důležitá pomoc odborníků.⁶⁹

7.2.1 Policejní pomoc

Policie ČR v mezích svých pravomocí poskytuje pomoc každému, kdo se na ní obrátí. Je povinností policistů přijmout trestní oznámení a zahájit další nutné postupy. Policie ale nemá žádné přesné instrukce pro další postup. Je pro ni důležité především to, co se již událo. U pronásledování je ovšem důležité neopomenout další možný vývoj a nepodcenit

⁶⁸Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 125

⁶⁹Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 126-130.

ho, tedy vnímat i to, co by se mohlo stát. Policie má ovšem pouze výpověď traumatizované oběti, která má obvykle k dispozici jen málo důkazů. Podstatný je průběh prvního kontaktu s obětí. Policisté by si měli uvědomovat nevinu oběti a nečinit jí odpovědnou za vzniklou situaci. Úkolem Policie ČR je poskytnout informace k této problematice, učinit opatření k zajištění bezpečí oběti, v nutném případě zajistit i krátkodobou policejní ochranu.⁷⁰ Dále pomoci oběti kontaktovat další organizace a navazující služby, se kterými má navázanou spolupráci.⁷¹

7.2.2. Psychologická intervence

Během psychologické intervence je třeba dodržovat stanovené základní zásady a principy krizové nebo viktimologické intervence.⁷² Jsou přitom rozlišovány jednotlivé stavy oběti.

Pokud je oběť v akutním stavu těsně po činu, pak se jedná o situaci, kdy traumatická událost radikálně zranila její psychickou integritu. Psychologická pomoc a následná terapie po akutním traumatu se zaměřují na psychickou stabilitu oběti, kde je snahou zmírnit stresový stav a příznaky. Snaží se, aby oběť začala přirozeně zpracovávat zážitky a došlo k povzbuzení jejích vlastních sil. První pomoc se přitom opírá o informace, intervenci a identifikaci rizikových osob.⁷³

Když je oběť stabilizována po různých fázích projevu stalkingu, pak se případná psychologická pomoc snaží o podpoření ventilace emocí, normalizaci následků pronásledování, mobilizace sil oběti, pomoci se jí orientovat na budoucnost.⁷⁴

Následná psychologická péče je opakovaným a dlouhodobým kontaktem, který se orientuje na terapeutickou práci s obětí.⁷⁵

⁷⁰ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008, str. 92-93.

⁷¹URL 2

⁷²Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s.130.

⁷³Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 131-134.

⁷⁴Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 135-138.

⁷⁵Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 139-140.

7.3. Obrana proti stalkingu

Při samotném pronásledování je nutné, aby se oběť chovala vhodně a nepodceňovala žádné riziko. Byl sestaven seznam základních doporučení, kterých by se oběť měla držet.⁷⁶

Prvním důležitým krokem je přerušení všech kontaktů s pronásledovatelem. Je důležité, aby oběť dala stalkerovi jasně a jednoznačně najevo, že o jeho projevy nemá žádný zájem.⁷⁷

S prvním pravidlem úzce souvisí i vyhýbání se setkání s pronásledovatelem. Oběť mu jde z cesty. Oběť přitom může cítit jako nespravedlnost, že musí změnit své zvyky a způsob života, proti své vlastní vůli se omezuje. Tato změna životního stylu zahrnuje i přerušení dřívějších kontaktů a celou řadu různých sociálních omezení. Pokud oběť ovšem změní svůj způsob chování, může ovlivnit a změnit chování pronásledovatele, až do bodu, kdy jeho touha vyhasne. Podstatné je, aby nedošlo i k tzv. poslední schůzce.⁷⁸

Pro všechny procesy je také důležité shromáždit a uschovat dokumentaci i důkazy o celém pronásledování. Tato strategie je založena na dokumentaci a archivaci veškerých aktivit, kterých se pronásledovatel dopustil, jedná se především o dopisy, SMS zprávy, záznamy telefonátů, fotografie (i poničeného majetku), dárky nebo emaily, případně vést evidenci postávání před domem. Všechny tyto informace mohou být nesmírně užitečné během pozdějšího právního postupu, ale i pro samotnou policii v posuzování rizik případné eskalace.⁷⁹

Pokud si je oběť jistá, že ke stalkingu skutečně dochází, pak je vhodné tuto informaci zveřejnit a informovat své okolí. Včasné oznámení této skutečnosti okolí jak blízkému, tak širšímu, zvyšuje možnosti ochrany pronásledovaného.

⁷⁶Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 124.

⁷⁷Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 124.

⁷⁸Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008, str. 90.

⁷⁹Buskotte, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: ComputerPress a.s., 2008, str. 55.

Pronásledovatel přichází o možnost manipulovat s okolím oběti. Doporučováno je zaujmout ofenzivní strategii, které zvýší pocit síly oběti a dodá pocit její vlastní kompetentnosti.⁸⁰

Oběť se nejprve musí snažit vyhledat pomoc a podporu. Jedná se o aktivní strategii. Pomoc a podpora přicházející k oběti zvenčí jí rovněž zprostředkuje i objektivní pohled na celou situaci – pohledy, ale i pocity. Tím jsou posíleny možnosti oběti pro hledání nejvhodnější strategie pro řešení celé situace.⁸¹

S pronásledovatelem by měla komunikovat třetí osoba. Vzhledem k uvedeným pravidlům s agresorem nekomunikuje oběť, ale vždy třetí osoba, kterou k pronásledovanému nepojí žádné bližší vztahy. Smyslem tohoto rozhovoru je rozebrat a vyhodnotit pravděpodobná rizika, ale zároveň i pokusit se celé sledování zastavit. Rozhovor je také ovšem signálem pro pronásledovatele, že jeho oběť se s problémem svěřila. Může tak dospět k poznání, že jeho jednání je veřejně známé a považováno za nežádoucí. Nicméně na druhou stranu mohou také vyescalovat jeho destruktivní sklony.⁸²

7.4. Legislativní postup při stalkingu

7.4.1. Legislativní rámec

Nebezpečné pronásledování je v trestním zákoníku zakotveno v § 354, který zní:

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

⁸⁰Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008, str. 90

⁸¹Čírtková, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008, str. 91.

⁸²Čírtková, L., Vitoušková, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 125.

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.

Orgány musí postupovat v souladu s legislativní cestou, tedy § 354 trestního zákoníku. Trestní řízení jako takové upravuje zákon 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Smyslem trestního řádu je upravit postup orgánů, které participují na trestním řízení takovým způsobem, aby došlo k náležitému zjištění trestných činů a dle zákona spolehlivě potrestání pachatelé. Trestní řád stanovuje hranice, kam až je možné zajít, aby nebyla porušena základní lidská práva a svobody.

7.4.2. Podání trestního oznámení

Pokud je podáno oznámení skutečností, které naznačují, že došlo ke spáchání trestného činu, pak je státní zástupce nebo policejní orgán povinen je přijmout. Protokol o trestním oznámení musí obsahovat náležitosti dle zákonného ustanovení § 55 odst. 1 trestního řádu, dále je nutné zaznamenat, že došlo k poučení oznamovatele o jeho odpovědnosti v případě vědomého uvedení nepravdivých údajů. Toto poučení je stanoveno zákonem § 158 odst. 2 trestního řádu. Jedná se o možnost následného obvinění z trestního činu křivého obvinění podle § 345 trestního zákoníku, nebo pomluvy podle § 184 trestního zákoníku, případně poškození práv cizí osoby podle § 181 trestního zákoníku nebo i nadřezování podle § 366 trestního zákoníku, je možné, že dojde i k přestupku křivého vysvětlení podle § 47 a odst. 1 zákona číslo 200/1990 Sb.

Následně je oznamovatel vyslechnut, dotazován je především na okolnosti, za kterých byl čin spáchán, ale i na jeho osobní poměry a poměry toho, na koho oznámení podává, zaznamenaných důkazů, případně výši škody, které souvisí s oznámeným činem. V případě, že oznamovatel je také poškozenou osobou, případně je jím zmocněný, pak je

důležité zjistit, zda si přeje, aby soud rozhodl v trestním řízení o jeho případném nároku na náhradu škody, případně v otázce újmy nemajetkového charakteru nebo v otázce vydání bezdůvodného obohacení.⁸³ Obecně je možné soudit, že při nahlášení trestného činu nebezpečného pronásledování bude skutečně oznamovatel a poškozený tou samou osobou. Jeho výpověď je tedy možné určit, jako vyslýchání osoby, kdy jde o získání informací, jejich shromáždění a zpracování.⁸⁴

Trestný čin nebezpečného pronásledování je obvykle oznámen obětí pronásledování ještě v době, kdy pronásledování probíhá. Podání trestného oznámení je pronásledovanou osobou vnímáno, jako jeho poslední možnost, jak zabránit stalkerovi v pronásledování. Je to poslední možnost zamezit možným tragickým následkům. Je velmi nepravděpodobné, že by k nahlášení tohoto jednání došlo až zpětně, tedy v době, kdy pronásledovatel své aktivity již zanechal. Proto by osoba přijímající oznámení, měla každé takové výpovědi věnovat náležitou pozornost. Pronásledovaný může být ochotný vypovídat, ale vzhledem k aktuálnímu psychickému stavu nemusí být výslechu schopen. To je možné ovlivnit osobním přístupem vyslýchajícího, mírou stresu, depresí nebo nepochopením otázek, aktuální neschopností reprodukovat vjemy. Jiným případem jsou osoby, které jsou schopny vypovídat, ale nemají motivaci, tak učinit. Mohou se obávat případné pomsty, stydí se své trauma sdílet, je sociálně izolovaný nebo si chtějí zachovat sebeúctu.

Vyslýchající nemá možnost se na daný výslech, jakkoliv připravit, protože k němu dochází již při prvním příjmu informace. Vyslýchající musí být, proto předem obeznámen s body, které je po obsahové stránce třeba zjistit:

1. Údaje o poškozené osobě. Od poškozeného je třeba zjistit jeho současné osobní poměry. Základní jsou údaje o současném bydlišti, zaměstnání a jeho kontaktní údaje, ale i kontakty na rodinu a blízké přátele. Je třeba také zjistit, zda jsou tyto údaje známy také pronásledovateli. Také je nutné se optat, zda se osoba již svěřila do péče určité odborné poradenské organizace nebo vyhledala lékařskou pomoc, případně zda musela začít užívat nějaké léky v souvislosti s pronásledováním. Vzhledem ke skutečnosti, že obvykle je poškozenou osobou žena, je důležité, zda

⁸³ust. § 59 odst. 5 trestního řádu

⁸⁴Spurný, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň. Aleš Čeněk, s.r.o. 2010. 19-20 s.

je těhotná. Tento údaj je důležitý pro právní kvalifikaci podle § 354 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku.

2. Údaje o pronásledovateli. V tomto bodě je možné pokusit se zjistit, zda pronásledovaný zná svého pronásledovatele. Tedy určit, zda se jedná o neznámého pachatele nebo osobu, která je poškozenému známa. Pokud se jedná o případ neznámého pachatele, pak je třeba zjistit, zda již došlo k nějakému kontaktu s pronásledovaným. Pokud ano, je třeba zjistit, kdy a kde, případně za jakých okolností k němu došlo, jak se vůči pronásledovanému choval, případně zda od něj něco požadoval. Pronásledovaným může být schopen sestavit identikit pachatele.

V mnoha případech pronásledovaný svého stalkera zná. Může se jednat o ex-partnera, kolegu ze zaměstnání, zákazníka nebo i souseda, případně fanouška. Pokud se jedná o známou osobu, pak je třeba zjistit, co jí k pronásledování motivuje, např. proč došlo k rozchodu, jaký spolu měli vztah – zda docházelo k násilí, zda užíval alkohol nebo omamné látky, léčení na psychiatrii.

U známé osoby je třeba vymezit okruh společných známých a přátel. Dále převzít i informace a kontaktní informace pachatele, ale i jeho současné místo bydliště, zaměstnání, majetkové poměry, vztahová místa, profily na sociálních sítích, případně zda má vozidlo nebo zbraň. Pokud drží zbraň, pak je třeba, aby jí oběť co nejlépe identifikovala.

U obou případů je nutné pronásledovanému předat vyslychajícím telefonní čísla a emailové adresy, ze kterých pronásledovatel zasílal své zprávy. Také je třeba zeptat se oběti, zda došlo k eskalaci pronásledování, nebo zda je něco takového možné, důležitý je i subjektivní názor.

3. Důležité informace pro právní kvalifikaci. Zde je důležité zjistit, kdy poškozený poprvé zjistil jednání vykazující znaky stalkingu a na základě čeho k tomu došlo. Na základě toho je možné zjistit, zda splňuje požadavek dlouhodobosti. Je třeba také zjistit charakter výhrůžek a jejich skutečnou reálnost.

4. Strach o život nebo zdraví. Kromě požadavku na dlouhodobé trvání, je druhou požadovanou charakteristikou pro kvalifikaci nebezpečného pronásledování taxativně stanovené vzbuzení obavy o život nebo zdraví pronásledované osoby, nebo osob jí blízkých. Proto je důležité zjistit, zda již pachatel některé z výhrůžek uskutečnil. Důležité je získat relevantní informace o těchto činech, kdy nebo kde k nim došlo, i za jakých okolností. Potřeba je také zjistit, zda již pronásledovaný nenahlašoval jednotlivé dílčí informace.

Zásadním bodem je samotné zjištění, zda pronásledovaný cítí obavu o vlastní život nebo zdraví své nebo svých blízkých osob. Této části rozhovoru je opět třeba věnovat vysokou pozornost. Je třeba identifikovat objektivní možnosti oběti a její možnosti obrany, její aktuální stav vzhledem k situaci, tedy jde o určení míry její zranitelnosti. Jde o zvážení faktu, zda je oběť schopná eliminovat nebezpečí svou zvýšenou opatrností, zda je schopna přijmout účinnou obranu a jím předejít napadení.

5. Zajištění důkazního materiálu. Vyslýchaný je vyzván, aby předložil důkazy pronásledování. Často se jedná o SMS nebo emailové zprávy, případně komunikace na chatu. Vyslýchající zajistí doslovný přepis SMS zpráv včetně telefonního čísla a času přijetí zprávy. Pokud vyslýchaný disponuje dopisy nebo vzkazy v listinné podobě, případně dárky, pak jsou zajištěny dle § 78 trestního řádu. Ručně psané dopisy mohou zkoumány kriminalistickým odborníkem z oboru daktyloskopie. Vyslýchaný také může navrhnout možné svědky, kteří mohou potvrdit jeho oznámení.
6. Poslední částí jsou poučení a doporučení. Je to závěrečná část výslechu je směřována k poučení o krocích v případě bezprostředního ohrožení, tedy zavolat policii. Pronásledovanému je třeba odpovědět na otázky, především ohledně toho, jaké nebezpečí mu hrozí.⁸⁵ Důležitým krokem je to, aby oběť o své situaci řekla svému okolí. Především sousedé jí mohou v situaci akutního nebezpečí pomoci, především pokud toho oběť nebude sama schopna. Vyslýchající rovněž

⁸⁵Bílý kruh bezpečí, o.s. *Nebezpečné pronásledování- Instrukční karta Bílého kruhu bezpečí pro policisty*, vydaná v rámci projektu „Nejste na to samy(i)!“

hodnotí aktuální rizika, poskytnout možnost krátkodobé ochrany.⁸⁶ Pokud tak pronásledovaný ještě neučinil, pak je třeba mu doporučit i využití služeb specializované poradny např. Bílý kruh bezpečí. Rovněž vyslychající poskytne poučení o institutu předběžného opatření podle § 76b odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Oběť musí být zároveň poučena, aby ignorovala stalkerovi pokusy o kontakt, tedy se držela strategie nulové tolerance. I negativní odpověď totiž může pronásledovatele v jeho aktivitě podpořit, je to určitý impuls, který může vést k eskalaci situace.

Vyslychající by tedy měl mít alespoň nějaký základní katalog otázek a zároveň pružně reagovat na podněty ze strany oznamovatele. Cílem výslechu je potvrzení nebo vyvrácení skutečností podaného trestního oznámení, ale také získání informací k odhalení dalších důležitých skutečností.⁸⁷ V praxi jsou užívány základní kriminalistické otázky, ale ty je třeba dále doplnit podle povahy oznamované trestné činnosti a řadě dalších okolností činu. Je třeba získat podklady pro další řízení.⁸⁸

7.4.3. Prověřování – úkony trestního řízení

Orgány činné v trestním řízení čerpají informace v první řadě z trestního oznámení, zde se dozvídají o skutečnostech, podle kterých je usuzováno, zda došlo ke spáchání trestného činu. Nemusí se jednat o informace úplné nebo přesné, které tedy sami o sobě nemohou být dostatečným podnětem pro zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. trestního řádu. Teprve analýza těchto informací a dalších získaných poznatků je základem posouzení, zda je možné usuzovat na spáchání trestného činu, resp. je možné určit, jaký trestný čin byl eventuálně spáchán. Teprve následně je možné rozhodnout o dalších krocích.⁸⁹

⁸⁶§ 50 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁷Šámal, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované. a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. str. 1198

⁸⁸Šámal, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované. a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. str. 1200s.

⁸⁹Šámal, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. Str. 1198

Pro objasnění a prověření skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu je sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Záznam obsahuje skutkové okolnosti zahajovaného řízení, způsob, kterým se o nich orgán dozvěděl. Tím je oddělena neformální fáze, která sama o sobě není trestním řízením podle trestního řádu. Neformálně odhalené skutečnosti jsou prověřeny následující fází trestního řízení.⁹⁰

Skutkové okolnosti jsou pak okolnosti, které jsou impulsem pro zahájení trestního řízení, jedná se konkrétní specifikaci skutečností policejním orgánem zjištěných nebo sdělených, ze kterých je možné usuzovat nejen na samotné spáchání trestného činu, ale i na jeho právní kvalifikaci.⁹¹ U trestného činu nebezpečného pronásledování bude ve většině případů pro policii výchozím bodem protokol o trestním oznámení. Není to ovšem jediná možnost, každý příslušník policie může využít přístupu do informačního systému, kde může ověřit předchozí hlášení pronásledovaného. Poškozený si totiž pronásledování a jeho skutkové podstaty nemusí být vědom, proto se může spokojit s kvalifikací celé situace, jako přestupku. Osamoceně oznámení může skutečně vykazovat pouze znaky přestupku, ale pokud zde existuje náznak možného pronásledování, je lepší v databázi ověřit možné souvislosti. Pokud dostane ze systému pozitivní zpětnou vazbu, pak je vhodné poškozenou osobu vyslechnout, jako by se o pronásledování jednalo.

Bez ohledu na způsob, kterým se policie k oznámení pronásledování dostala, měla by se snažit o bezodkladné přijetí opatření, která zajistí bezpečí pronásledované osoby, tato okolnost je vždy prioritní. Jedním z nejlepších způsobů ochrany je zadržení pachatele dle § 76 trestního řádu. To je ovšem možné pouze v případě, že totožnost pachatele je policii od začátku známá a důkazní situace bude na dostatečné úrovni, která umožní zadržení podezřelé osoby ve zkráceném přípravném řízení a v rámci zadržení jej předat soudu.⁹²

Nebezpečné pronásledování svou povahou dokazování vyžaduje širokou škálu procesních úkonů. Totožnost pachatele nemusí být od samého začátku známa, nebo známa je a pachatel se vyhýbá úkonům trestního řízení. V těchto případech je třeba dbát na zvýšenou ochranu oběti jiným způsobem než zadržením pachatele. Vhodná je krátkodobá ochrana a přijetí předběžných opatření.

⁹⁰Šámal, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. str. 1203.

⁹¹Šámal, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. str. 1204.

⁹²Šámal, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. str. 1204.

7.4.4. Možnosti právní ochrany

Krátkodobá ochrana

Již zmíněnou možností ochrany pronásledované osoby je institut krátkodobé ochrany osoby. Ta je kodifikována ust. § 50 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Součinnost a společný postup jednotlivých složek Policie ČR je dán závazným pokynem prezidenta policie č. 11 ze dne 12. 02. 2011, který stanovuje přesný postup poskytování krátkodobé ochrany.⁹³ Jedná se o mezistupeň mezi obecnou ochranou všech osob a zvláštní ochranou určenou pro svědky.⁹⁴

Jako opatření zahrnuje fyzickou ochranu, dočasně změněnou oblast pobytu osoby, různé zabezpečovací techniky a poradensko-preventivní aktivity. Jednotlivé formy ochrany vymezuje ZPPP č. 11/2011.

- Fyzická ochrana je ochranou bezpečnosti osoby, kdy je prostředkem přítomnost policisty v prostorách, kde je chráněná osoba vystavena riziku, případně je jeho úkolem odvrátit bezprostředně hrozící útok cílený na život nebo zdraví osoby.
- Dočasná změny pobytu oběti je zajištěna přemístěním osoby na jiné místo pod dohledem policie, případně na místo, které policie hodnotí, jako bezpečné.
- Dále jsou využity různé zabezpečovací prostředky technického rázu, zařízení i soubory. Jejich smyslem je předcházení a odstranění ohrožení.
- Pod poradensko-preventivní činnost spadá souhrn různých opatření i doporučení, jejichž smyslem je odvrácení vážného rizika, které hrozí chráněné osobě.

Policista vyhodnocuje všechna rizika, která pronásledované osobě hrozí a jejich závažnost. Pokud to situace vyžaduje, pak se může krátkodobá ochrana vztahovat i na osoby blízké. Ochraňovaná osoba ovšem musí vyslovit svůj souhlas. Chráněná osoba musí dodržovat předem stanovená pravidla, dodržovat podmínky komunikace, nezatajovat skutečnosti, ale má i povinnost mlčení. V základu je tato ochrana poskytována na 60 dní, ale je jí

⁹³URL 8

⁹⁴Vangeli, B. *Zákon o Policii České republiky, 1. vydání*. Praha. nakl. C. H. Beck. 2009. Str. 197.

možné prodloužit, pokud k tomu existuje opodstatněný důvod. V případě závažného nebezpečí může policista poskytnout fyzickou ochranu a informuje o tom příslušný úřad.⁹⁵

Předběžné opatření

Ochranu oběti poskytuje také § 354 trestní zákoník i zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Předběžné opatření je vhodné v případech, kdy není možné obviněného pachatele ještě vazebně stíhat, ale zároveň je třeba jej oddělit od oběti, aby došlo k zamezení pokračování trestné činnosti, případně aby došlo k odstranění její příčiny.⁹⁶

Soud může návrhu vyhovět, pokud jednání účastníka stále trvá nebo hrozí nebezpečí opakování. Předpoklady jsou stanoveny v § 76b odst. 1 OSŘ. Účastník, proti kterému je návrh směřován, je pak omezen povinnostmi, jejichž plnění omezuje jeho možnosti působit ohrožení života, zdraví nebo svobody nebo lidské důstojnosti.⁹⁷

Soud o návrhu rozhoduje bezodkladně, pokud není aktuální nebezpečí z prodlení, pak k němu může dojít do 48 hodin podle § 76b OSŘ. Předběžné opatření může mít délku jednoho měsíce, počítá se přitom ode dne, kdy se stalo usnesení vykonatelným, tedy dnem vyhlášení, případně dnem vydání.⁹⁸

Před uplynutím doby trvání předběžného opatření může navrhovatel podat soudu *návrh na jeho prodloužení*.

Podáním návrhu na prodloužení dochází k prodloužení doby trvání předběžného opatření do doby, než o návrhu soud rozhodne. K tomuto prodloužení dochází ex lege, tj. automaticky, bez ohledu na to, jakým způsobem soud následně o návrhu rozhodne. Okamžikem, kdy soud o návrhu rozhodne, je zřejmě nutno chápat okamžik nabytí právní moci rozhodnutí. Řízení o prodloužení trvání předběžného opatření již probíhá jako „klasické“ občanské soudní řízení, tj. soud k němu zpravidla nařídí jednání, provede dokazování a umožní účastníkům se vyjádřit. Při rozhodování o návrhu soud vezme v úvahu zejména trvání stavu ohrožení navrhovatele, majetkové či jiné poměry účastníků,

⁹⁵Vangeli, B. *Zákon o Policii České republiky, 1. vydání*. Praha. C. H. Beck. 2009. Str.197

⁹⁶URL 9

⁹⁷Drápal, L. Bureš, J. *Občanský soudní řád. II. Komentář. 1. vydání*. Praha. C. H. Beck. 2009. Str. 457

⁹⁸Drápal, L. Bureš, J. *Občanský soudní řád. II. Komentář. 1. vydání*. Praha. C. H. Beck. 2009. Str. 457

včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti včetně dalších probíhajících řízení mezi účastníky. Jelikož se jedná pouze o demonstrativní výčet, může soud přihlídnout i k jiným skutečnostem, v zákoně výslovně nevyjmenovaným, např. k rodinným a osobním poměrům, chování odpůrce po nařízení předběžného opatření či k jiným probíhajícím řízením mezi účastníky.

Soud je povinen o návrhu rozhodnout do 2 měsíců od jeho podání. Doba trvání předběžného opatření by měla být soudem vymezena natolik jasně a určitě, aby o určení jejího konce nebylo pochyb.

7.4.4. Rozhodnutí ve věci

Jakmile je dokončena prověřovací fáze, pak má státní zástupce nebo policejní orgán možnost učinit závěr, že se nejedná o pouhé podezření, ale že je páčán trestný čin, pro který stanovuje postup § 159a odst. 1 trestního řádu.

Za spáchání trestného činu nebezpečného pronásledování dle § 354 trestního zákona lze uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let. O tomto rozsudku se koná zkrácené přípravné řízení, pokud se nejedná o jednu z výjimek dle § 179f trestního řádu.

Zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož hranice nepřevyšuje pět let a jestliže

- a)** podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo
- b)** v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 postavit před soud. Následně je obviněnému (podezřelému) sděleno podezření (§ 179b odst. 3. trestního řádu) a zaneseno do protokolu o sdělení podezření. Jeden opis dostane podezřelý, jeden zůstává ve spisovém materiálu policejního orgánu a jeden opis musí být do 48 hodin od sdělení podezření doručen na státní zastupitelství. Zkrácené přípravné řízení musí být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému ze spáchání, jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.

Podle § 179c trestního řádu nerozhodne-li po skončení zkráceného přípravného řízení policejní orgán o odložení věci z důvodu uvedeného v § 159a odst. 1 až 3 nebo 5, předloží státnímu zástupci stručnou zprávu o jeho výsledku, ve které uvede, jaký trestný čin je spatřován ve skutku, pro který je sděleno podezření, a jaké důkazy, jež lze provést před soudem, podezření odůvodňují. Ke zprávě policejní orgán připojí všechny písemnosti a věci shromážděné v průběhu zkráceného přípravného řízení.

Státní zastupitelství podá návrh na potrestání podezřelého k soudu.

B) Praktická část

8. Cíle výzkumu

V dostupné literatuře zabývající se stalkingem, je uváděn negativní dopad oběti, a to především na její psychiku.

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, jaký měl stalking dopad na život oběti, zda-li se změnil život oběti a pokud ano, tak jakým způsobem.

Jako dílčí cíle jsem si stanovil:

- zjistit jakým způsobem stalking probíhal,
- zjistit postoj rodiny a kamarádů, když se dozvěděli o stalkingu,
- zjistit jak se zachovaly orgány činné v trestním řízení,
- zjistit jaké formy pronásledování se vyskytly

8.1. Metoda výzkumu

Ve své praktické části jsem zvolil metodu kvalitativního výzkumu. Jak uvádí Strauss a Corbinová⁹⁹, „kvalitativním výzkumem rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být

⁹⁹ Strauss, Anselm, Corbinová, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999. s.10.

výzkum týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů.“

Jako další kdo definoval kvalitativní výzkum byl Creswell¹⁰⁰, který uvedl: *„kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění, založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“*

A jako poslední definici bych uvedl od Petera Gavory¹⁰¹ *„že cílem kvalitativního výzkumu je porozumět člověku, tedy především chápat jeho vlastní hlediska – jak on vidí věci a posuzuje jednání“*. Jako další cíl uvádí snahu porozumět lidem a událostem v jejich životě, kdy se kvalitativní výzkumníci soustřeďují spíše na subjektivní svět osob, který existuje v jejich mysli.

8.1.1. Metoda sběru dat

Pro svůj výzkum jsem zvolil metodu kvalitativního dotazování – rozhovor.

Skalková¹⁰² použila definici pro rozhovor: *„výzkumnou metodu, která umožňuje zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů. U rozhovorů můžeme sledovat i některé vnější reakce respondenta a podle nich potom pohotově usměrňovat další průběh kladení otázek.“*

Pro svůj výzkum jsem využil epizodický rozhovor, který v sobě spojuje dva typy rozhovorů, a to narativní a rozhovor s návodem. Narativní rozhovor je podle Hendla¹⁰³ takový *„kdy subjekt není konfrontován se standardizovanými otázkami, nýbrž je povzbuzován ke zcela volnému vyprávění.“* A dále Hendl¹⁰⁴ uvádí, že *rozhovor s návodem je takový, že během rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci rozhovoru probrat. Tento návod má zajistit, že se skutečně dostane na všechna pro tazatele zajímavá témata. Zmiňovaný typ rozhovoru pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému*

¹⁰⁰Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. s. 50.

¹⁰¹Gavora, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. s. 32.

¹⁰²Gavora, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. s.110.

¹⁰³Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. s. 176.

¹⁰⁴Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. s. 174.

zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti.“ Epizodický rozhovor se mi zdál nejvhodnější, a to z důvodu, že jsem se držel tématu, ale na druhou stranu, jsem mohl reagovat na vyvíjející se situaci a schopnosti respondenta.

Rozhovory probíhaly podle připraveného návodu a byly nahrány na diktafon a poté převedeny do písemné podoby, což se nazývá metoda transkripce. *„Transkripce je proces převodu mluveného projevu z interview nebo ze skupinové diskuse do písemné podoby. Mluvený projev lze převést do literárního opisu, který zachovává dialekt pomocí normální abecedy. Někdy se přenáší text do spisovného jazyka. Očišťuje se od dialektu a chyb ve větné skladbě. Upravuje se stylisticky. Děje se tak hlavně tehdy, pokud se soustředíme především na obsahově – tématickou rovinu.“*¹⁰⁵

Při přepisu rozhovoru z diktafonu jsem vypustil úvodní část rozhovoru, jako je přivítání, navození atmosféry a seznámení. Dále jsem ani nepřepisoval ukončení rozhovoru, jako bylo poděkování a přání všeho dobrého do dalšího života.

Při přepisování jsem dále neuváděl doplňující otázky, které se nevztahovaly k připraveným okruhům, ale měly respondenta přimět k vyprávění. Respondenty jsem na začátku rozhovoru ubezpečil o tom, že bude jejich anonymita dodržena (budou vystupovat pod smyšlenými jmény, nebude zveřejněna jejich adresa a ani nebudou poskytnuty informace, které by vedly k jejich identifikaci).

Respondenty jsem seznámil s formou rozhovoru, jakým způsobem je budu provádět a poprosil jsem je o co možná nejautentičtější popis jejich příběhu. Slíbil jsem jim, že budu co možná nejméně zasahovat do rozhovoru a vyprávění ponechám na nich.

Základní okruhy otázek

- 1) Osoba pronásledovatele
Kdo Vás pronásleduje nebo pronásledoval?
- 2) Začátek stalkingu
Možná příčina aneb kdy to začalo?
- 3) Forma stalkingu
Jak stalking probíhal nebo probíhá?
- 4) Dopad na respondenta nebo jeho okolí

¹⁰⁵Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. s. 208.

Jak Vás stalking ovlivnil nebo ovlivňuje?

Pociťujete nějaké změny či omezení?

Jaké byly či jsou jeho důsledky?

5) Pomoc okolí

Kdo Vám pomohl nebo pomáhá?

Kontaktovala jste policii či jiné instituce?

Jak Vám pomohli?

6) Aktuální situace

Stalking trvá nebo je již minulostí?

8.1.2 Metoda vyhodnocení získaných dat

Provedené rozhovory budu analyzovat formou otevřeného kódování. Otevřené kódování vychází ze zakotvené teorie, které vynalezli sociologové B.Glaser a A. Strauss. Jak definuje Hendl¹⁰⁶, „cílem výzkumu, který vychází ze strategie zakotvené teorie, je návrh teorie pro fenomény v určité situaci, na níž je zaměřena pozornost výzkumníka. Vznikající teorie je zakotvená v datech, získaných během studia.“

Strauss a Corbinová¹⁰⁷ k zakotvené teorii uvádí, že „nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.“

Jak jsem již výše uvedl, rozhovory budou analyzovány formou kódování. Kódování je rozkrytí dat k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci.¹⁰⁸

„Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly,

¹⁰⁶Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. s. 125.

¹⁰⁷Strauss, Anselm, Corbinová, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999. s. 14.

¹⁰⁸Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. s. 246.

*a také jsou kladeny otázky o jevech údajně reprezentovaných. Během tohoto procesu jsou zvažovány a zkoumány naše vlastní i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům.*¹⁰⁹

8.2. Výběr respondentů

Výběr respondentů pro svůj výzkum jsem provedl cíleně záměrně. Tento výběr se mi zdál nejvhodnější pro můj výzkum a to, protože jak uvádí Gavora¹¹⁰ „*záměrný výběr je potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat informačně bohatý a pravdivý obraz o něm. Výběr je vždy reprezentativní – osoby dobře reprezentují dané prostředí.*“

Respondenty, s nimiž byly prováděny rozhovory, jsou osoby, které se setkaly se stalkingem osobně. Záměrně jsem si vybral respondenty, kteří nemají ani jeden společný rys pronásledování, tzn. pronásledování bylo uskutečněno různými formami a osoby pronásledovatelů nebyly jen bývalí partneři. Tímto jsem chtěl ukázat, jak stalking prorůstá do různých vztahů a fází života.

Všechny osoby pronásledování oznámili na policii a já jsem se s nimi osobně setkal a při této příležitosti jsem je požádal o spolupráci při výzkumu. Vysvětlil jsem jim svůj cíl, slíbil jim anonymitu a také to, že jejich příběh bude použit pouze v této práci a nebude nikde jinde uveřejněn.

Pro svůj výzkum jsem oslovil celkem osm osob, kdy šest jich přislíbilo účast na tomto výzkumu. V konečné fázi jsou provedeny rozhovory pouze se čtyřmi osobami. Další dvě osoby, které přislíbily svoji účast se na místo, kde měl být rozhovor uskutečněn, nedostavily a v konečné fázi se ani neomluvily. Zkoušel jsem je kontaktovat a dotazovat co se stalo, kdy z jejich strany mi bylo řečeno, že na toto období již nechtějí vzpomínat a jsou rádi, že toto období mají za sebou. V této fázi jsem pochopil, že stalking není pro svoji oběť lehká věc a do budoucna může mít velké následky na psychiku člověka, a i na jeho bytí. Zúčastněným osobám jsem dal na výběr místo provedení rozhovorů, kdy z jejich strany byla vybrána malá útulná kavárna.

¹⁰⁹Strauss, Anselm, Corbinová, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999. s.43.

¹¹⁰Gavora, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. s. 144.

Základní údaje o respondentkách

Martina, 42 let

Paní Martina je rozvedená, před třemi roky jí umřel syn Filip. Pracuje jako sociální pracovnice. Byla pronásledována klientkou, které pomáhala v rámci své profese. Stalking v době rozhovoru již neprobíhal.

Eva, 30 let

Slečna Eva pracuje jako prodavačka v prodejně potravin v úseku uzenin. V současné chvíli žije ve společné domácnosti s přítelem a je bezdětná. Pronásledoval ji soused z bytového domu. Již v domě nežije a stalking neprobíhá.

Jana, 48 let

Paní Jana je rozvedená, pracuje jako kuchařka ve školní kuchyni. Má dceru Martinu, ale ta již s ní nežije. Stala se obětí pronásledování bývalého přítele. V současné chvíli již stalking ukončen.

Zdena, 53 let

Paní Zdena je rozvedená, bezdětná. Pracuje jako účetní v zemědělském družstvu a stala se obětí pronásledování sousedky z bytovky a to opakovaně. V současné chvíli stalking ukončen.

9. Analýza získaných dat

9.1. Otevřené kódování

Kategorie č. 1

Začátek stalkingu

Vlastnosti	Dimenze
Komunikace	Důležitá
Závist	Možná
Vztahy	Zničené

V této kategorii nelze přesně určit začátek stalkingu, ale začalo to všechno nenápadně, kdy oběti v podstatě nic netušili. Netušili, jak se celá situace vyvine. U dvou případů to začalo velice neformálně a to tak, že šlo o rozhovory či nezávazné sms.

„ na můj mobilní telefon začali chodit sms typu: „Jak se mám? Co dělám? A podobně.“
(Martina)

„ si rád popovídal na chodbě domu nebo na přilehlé zahradě. Časem mi začalo být divné, že si povídá pouze se mnou. Povídal si, když jsem šla sama nebo když mě potkal samotnou.“ (Eva)

„Potom mi začal posílat nenápadné sms, typu jak se mám a co dělám.“ (Jana)

V posledním případě stalking vyplynul nejspíše ze špatných pohnutek pronásledovatelky, možná ze špatného psychického stavu.

„Začalo to tak, že jsem z poza okna sousedů občas slyšela, jak sousedka říká synovi, aby se šel podívat k oknu, že jsem si koupila zase nový hadry. Nebo když jsem odjížděla na dovolenou, tak jsem slyšela jízlivé poznámky, že už zase někam jedu. Za nějaký čas jsem slyšávala z poza okna hlasy, jak říkají, aby se šel nebo šla podívat, že se ta kurva zase vrací domů.“ (Zdena)

V jednom z případů můžu usuzovat, že pronásledování mělo počátek ve špatné finanční situaci pronásledovatelky.

„Další sms byly v duchu, jestli bych jí nepůjčila peníze asi tak 100 000,- Kč, že mi to brzo vrátí. Ptala jsem se na důvod proč, vždyť vyhrála soud a peníze dostala. Její odpověď byla, že její otec si půjčil nějaké peníze od pochybných lidí a musí je vrátit nebo že ho zabijou.“
(Martina)

A jako další počátek pronásledování usuzuji odmítnutí ke sblížení s obětí.

„Jednoho dne mě pozval k němu do bytu, ale toto jsem odmítla. Zdál se mi naštvaný, ale neřešila jsem to. Potom to zkusil ještě několikrát, ale opět jsem s díky odmítla a pak to začalo.“ (Eva)

Z této kategorie vyplynulo, že začátek stalkingu nelze přesně určit. Začátek lze přisuzovat odmítnutí. Ať šlo o odmítnutí na základě sms či o odmítnutí možného sblížení či rozchod.

Kategorie č.2

Formy pronásledování

Vlastnosti	Dimenze
Úmysl	Záměrný
Pocit	Skličující
Záměr	Zničující

„Začala psát sms v duchu, že jsem zlá a sobecká a že si o mě myslela, že chci pomáhat lidem.“ (Martina)

„...začal posílat nenápadné sms, typu jak se mám a co dělám.“ (Jana)

„Následoval první dopis, který ležel na našem botníku. Pisatelem byl soused.“ (Eva)

„Chodily mi sms, že v novinách a v televizi uveřejní, jak jsem se o syna nestarala a nechala jsem ho „chcípnout,,. Poté mi začala i volat, ale telefon jsem jí nebrala. Během noci jsem

tam měla třeba 30 zmeškaných hovorů a několik sms, kde mi vyhrožovala tím, že vše dá do novin.“ (Martina)

„Kolikrát jsem mu ani neodepsala, neměla jsem na to náladu a tak mi volal. Telefon jsem mu nebrala. Během noci jsem mohla mít třeba sto zmeškaných hovorů. Když jsem mu nebrala telefon, tak začaly chodit sms, že jsem kurva, že určitě jsem s nějakým jiným chlapem a že jsem ho měla již, když jsem byla s ním.“ (Jana)

„Nebo si vzpomínám, že další dopis byl ohledně nástěnky na chodbě, že jsme jí schválně posunuli a ona je teď nakřivo.“ (Eva)

„ ... následoval další dopis, že si mám to kolo uklízet, nebo že se mi s ním může něco stát.“ (Eva)

Jedna z dalších forem pronásledování, jenž je uvedena i v teoretické části je pronásledování oběti, slídění, čekání na oběť například před domem či zaměstnáním.

„Několikrát jsem si všimla, že postával i před jídelnou, kde pracuji, ale nešel ke mně.“ (Jana)

„ z poza okna sousedů občas slyšela, jak sousedka říká synovi, aby se šel podívat k oknu, že jsem si koupila zase nový hadry. Nebo když jsem odjížděla na dovolenou, tak jsem slyšela jízlivé poznámky, že už zase někam jedu.“ (Zdena)

„Dělal scény na ulici, bylo mi to nepříjemný.“ (Jana)

Dalším častým jevem, který se objevoval ruku v ruce s pronásledováním, bylo psychické deptání ve formě nadávek, urážení a vyhrožování či schválností. Toto deptání bylo formou sms či dopisů nebo při osobním setkání.

„ že v novinách a v televizi uveřejní, jak jsem se o syna nestarala a nechala jsem ho chcípnout“. (Martina)

„ ...začaly chodit sms, že jsem kurva.“ (Jana)

„ ... sousedka na mě začala plivat a křičet vulgarismy a dala mi několik facek a pak mě po zádech přetáhla koštětem.“ (Zdena)

„ ... psala, že na mě pošle ukrajince a ty ze mě ty peníze vymlátí, že budu koukat.“
(Martina)

„Po nocích mlátila čímsi do topení, abych nemohla spát. Rozléhalo se to po celém domě.“
(Zdena)

Jako poslední forma pronásledování, která v rozhovorech byla zmíněna, je forma pomluv, podávání nepravdivých inzerátů či kontaktů přes třetí osobu. Sice se nejedná o přímé pronásledování oběti, ale řadí se mezi formy pronásledování.

„Další její snaha, jak se ke mně dostat bylo to, že navštívila stacionář pro postižené děti, kam jsem dříve vozila syna a od pana ředitele se snažila zjistit, kde bydlím, ale tento jí adresu mého bydliště neposkytl...“ (Martina)

„ ... majitel začal chodit ke mně do práce a začal mi domlouvat ohledně úklidu v domě, a že nám doma hraje nahlas televize.“ (Eva)

„ ... Poslal do školy dopis adresovaný paní ředitelce. V dopise stálo, že kradu v jídelně jídlo a nosím si to domů.“ (Jana)

„ ... začal zvonit mobilní telefon, kdy mi volali muži s tím, kde se sejdeme. Na otázky proč, odpověď vždy byla, že jsem si podala inzerát v Annonci na erotické služby.“ (Zdena)

„Pak si dokonce nechal zavolat mojí vedoucí v práci a to samé jí říkal, že neuklízím na chodbě domu, že s přítelem děláme samé naschvály. Prostě mě pomlouval a po vedoucí chtěl, aby mi domluvila.“ (Eva)

Ve dvou případech došlo dokonce k poškozování majetku obětí. I když se nepodařilo prokázat, že poškození majetku udělal pronásledovatel, je zde velký předpoklad.

„ ... jsem na chodbě měla kolo. Na toto následoval další dopis, že si mám to kolo uklízet, nebo že se mi s ním může něco stát. Neuklidila jsem ho a další den jsem měla prázdné gumy a ulomená světla.“ (Eva)

„Dokonce se mi i stalo, že jsem měla na autě propíchaný dvě gumy.“ (Jana)

Tato kategorie potvrdila teorii, že nejčastější formou pronásledování je psaní sms, dopisů a telefonáty obětem. Jako související jev s pronásledováním je poškozování majetku, schválnosti a výhrůžky ublížením na zdraví.

Kategorie č.3

Jak mi stalking ovlivnil život

Vlastnosti	Dimenze
Dopad na život	Značný
Psychika	Zničená
Soukromí	Narušené
Pocit bezpečí	Nulový

Jak jsem již uvedl v teoretické části, stalking má negativní dopad na oběť. To jakým způsobem je ovlivněn život oběti, záleží na jeho formě a délce pronásledování. Z rozhovorů vyplynulo, že pronásledování ovlivnilo život obětí.

„Ze začátku jsem si z toho hlavu moc nelámala, ale jak začala vyhrožovat, že na mě pošle ukrajince, tak jsem zbystřila. Musela jsem na celou věc neustále myslet.“ (Martina)

„... brečela jsem a to hodně. Bála jsem se vycházet na chodbu.“ (Eva)

„Měla jsem strach o sebe a i o dceru. Byla jsem neustále ve stresu.“ (Jana)

„...mám strach, lekám se každý rány.“ (Zdena)

„Byly chvíle, kdy jsem se bála.“ (Martina)

„Když jsem chtěla jít ven nebo do práce, tak jsem pootevřela dveře a poslouchala, jestli není někde na chodbě. Nechtěla jsem se s ním potkat. Bála jsem se.“ (Eva)

„Neměla jsem chuť na jídlo a tak jsem zhubla asi 6 kg.“ (Jana)

„ ... navštěvuji psychologa, беру prášky na nervy. Zhubla jsem 8 kg. Přijde mi, že jsem blázen.“ (Zdena)

„Otáčím se, když jdu po ulici a občas si musím vzít i prášek na spaní, ale už ne tolik jako na začátku.“ (Jana)

Mimo psychické újmy a strachu respondentky uváděly, že museli změnit způsob života, změnit telefonní číslo či dokonce změnit bydliště.

„Na domě mám nainstalovaný kamerový systém, takže jsem každý den chodila a přehrávala si záznam, kdo se pohyboval okolo mého domu.“ (Martina)

„S přítelem jsme se odstěhovali. Koupili jsme rodinný domek...“ (Eva)

„Nakonec jsem si změnila i telefonní číslo a email.“ (Jana)

„Změnila jsem si i telefonní číslo“ (Zdena)

„ ... jsem byla nucena si změnit telefonní číslo.“ (Martina)

„Občas ho potkávám ve městě a to raději přecházím na druhou stranu silnice.“ (Eva)

„ ... opravdu byt prodávám“ (Zdena)

Výsledkem této kategorie je to, že všechny respondentky pociťovaly strach o svoji osobu a musely udělat změny ve svém osobním životě. Změny se týkaly bydliště, užívaných telefonních čísel. Jako další z této kategorie vyplynulo to, že dvě respondentky trpěly psychosomatickými potížemi.

Kategorie č.4

Kdo mi pomohl, aneb hledání pomoci

Vlastnosti	Dimenze
Pomoc	Složitá
Reakce	Pozitivní
Akce	Důležitá

„ ... o všem věděl můj přítel, rozebírali jsme to doma a říkali jsme si, že to musí skončit. Přítel mě chlácholil a utěšoval. Chodil mi naproti, když jsem šla z práce, abych nebyla napadena.“ (Zdena)

„Nejprve jsem toto řešila s kamarádkami, kterým jsem se svěřila, a ty mi radili, ať jdu na policii, ale čekala jsem jestli to přestane. Poté jsem vše řekla rodičům a ty mi taky radili, ať zajdu na policii ČR, že už to není sranda. Neposlechla jsem je. Poté jsem vše řekla bratrovi, jenž je policistou a ten mi dokonce nabídl, že vše se mnou sepíše na oddělení a postoupí to příslušnému oddělení Policie ČR anebo, že se mnou zajde na příslušné oddělení policie. Toto jsem odmítla a zašla jsem tam sama.“ (Martina)

„ ... nejprve jsem musela vše říct v práci. Vše jsem řekla rodičům, jelikož oni viděli, že jsem nějaká divná. Táta z toho byl rozčarovanejší a chtěl majiteli jet domluvit ručně. Máma mě utěšovala. Oba moji rodiče mě i příteli říkali, ať se odstěhujeme. Šla jsem na policii.“ (Eva)

„Řekla jsem to dceři. Stejně na mě viděla, že není něco v pořádku. Půjčila mi svoje auto na užívání a moje si odvezla. Společně jsme hledali na internetu informace, jak se bránit. Skoro všude bylo napsáno, že je třeba zajít na policii a neodepisovat pronásledovateli. Svěřila jsem se i kolegyním v práci a paní ředitelce. Dostala jsem v práci volno a odjela jsem k dceři, která bydlí mimo město. Byl tam klid.“ (Jana)

„Kolegyně a moje kamarádka mě vyslechla a řekla, ať se jdu poradit s právníkem, že tohle není normální. Byla jsem u právníka a ten mi řekl, ať to jdu nahlásit na policii.“ (Zdena)

Všechny respondentky v rozhovorech uvedly, že věc oznámily na policii ČR. Některé nebyly s přístupem policie ČR spokojeny.

„Když jsem tam přišla, připadalo mi, že je otravuje nějaká hysterická ženská. Nebyli moc vstřícní, ale sepsali to se mnou.“ (Zdena)

„ ...měla jsem chuť na jejich postup si stěžovat. Když jsem tam přišla a sdělila jim svůj příběh, tak se tvářili jak, kdyby je přišla otravovat hysterka.“ (Martina)

„Celý příběh si vyslechl a sepsal se mnou výpověď. Byl velice vstřícný. Poradil mi...“ (Eva)

„ ... se mnou všechny sepsali. Vyptávali se, jak dlouho to trvá, jakou formou to probíhá všechno. Nafotili si sms poučili mě, že kdybych se cítila v nebezpečí, ať zavolám linku 158. Byli docela vstřícní.“ (Jana)

„ ... Nafotili si pár sms z mého telefonu, ale ne všechny, že prý je to zbytečný. S tímto jsem odcházela domů. Tento postup jsem sdělila bratrovi, který nevěřil tomu, co mi na policii ČR sdělili. S bratrem jsme se domluvili, že další den půjde se mnou na okresní státní zastupitelství a tam vše podám znova, jelikož se mu nelíbilo, jak se k tomu policie postavila. Na státním zastupitelství se mě ujal velice příjemný pán, který se mnou sepsal výpověď a dokonce s mým souhlasem stáhl z mobilního telefonu všechny sms co mi chodily a vytiskl je. Poté mi sdělil, že věc pošle na příslušné oddělení policie ČR a bude na ně dohlížet. Za několik dní jsem obdržela dopis od policie ČR, že věc byla postoupena na službu kriminální policie a vyšetřování z podezření na vydírání a nebezpečné pronásledování. Takže, když to shrnu, tak přístup policie nic moc.“ (Martina)

„Byl velice vstřícný a zajímal se o to. Přišlo mi, že tím žije.“ (Eva)

„Po několika dnech mi volali, jestli bych se mohla dostavit na policii ještě jednou, že by mě k tomu potřebovali ještě jednou vyslechnout. Zašla jsem tam, kde mi řekli, že se jedná o stalking. V tuto chvíli byl policista milí a vstřícný. Naslouchal a doslovně vše přepsal. Nabídl mi i policejní ochranu, kterou jsem odmítla.“ (Zdena)

Většina respondentek se rozhodla se svým problémem svěřit rodině, ať se již jednalo o rodiče, sourozence či partnery. Pomoc hledaly u přátel a kamarádů. Pouze jedna z dotázaných hledala pomoc u odborníka. Všechny respondenty se s pomocí obrátily na policii ČR, kde celou věc ohlásily.

Kategorie č.5 – Aktuální situace, aneb je vše u konce?

Vlastnosti	Dimenze
Aktuální stav	Důležitý
Pokračování	Otevřené
Východisko	Možné

„Abych pravdu řekla, tak toto co jsem Vám vylíčila, tak to bylo podruhé. Když to bylo poprvé, tak to řešila taky policie a šlo to k soudu. Dostala za to podmínku na několik měsíců. Myslím si, že kdyby trest byl tvrdší, tak se to nestalo.“ (Zdena)

„Naštěstí celá věc skončila.“ (Martina)

„S přítelem jsme se odstěhovali. Koupili jsme rodinný domek, který jsme začali opravovat a máme se fajn. Vzali jsme se a máme malou dcerku. Už jsem v pohodě.“ (Eva)

„V podstatě se to vyřešilo samo. Dozvěděla jsem se, že Honza byl v minulosti odsouzen za podvody, tak ho nakonec policajti zavřeli.“ (Jana)

V drtivé většině případů respondentky uvedly, že proběhlo soudní řízení, kdy s jeho výsledkem nebyly spokojeny.

„Když to bylo poprvé, tak to řešila taky policie a šlo to k soudu. Dostala za to podmínku na několik měsíců. Myslím si, že kdyby trest byl tvrdší, tak se to nestalo. Ale jinak v současné chvíli je relativně klid. Občas zaslechnu nějakou nadávku, ale proti tomu co jsem prožívala je to zlatý. Jen se bojím, aby se to nezvrhlo v něco, co již bylo.“ (Zdena)

„Po nějaké době od oznámení proběhl soud, kde padl rozsudek. Ten zněl, že jednání majitele je přestupek, jelikož je zde malá společenská nebezpečnost. Zajímalo by mě, jaký by byl rozsudek, kdyby se stalo panu soudci, ale to už je teď jedno, hlavně, že je konec a máme klid.“ (Eva)

„Soud ohledně těchto událostí ještě neproběhl. Byla bych ráda, kdybych k soudu nemusela, jelikož nechci na to vzpomínat.“ (Jana)

„Případ se dostal před soud, kdy toto možná pomohlo a určitě pomohlo, že jsem si změnila telefonní číslo. . Ale můžu říct, že v současné době mám klid nebo aspoň klid od její osoby.“ (Martina)

Všechny případy jsou v současné době uzavřené, u jednoho z nich nelze s určitostí říci zdali nebude pokračovat.

10. Shrnutí výsledků průzkumu

Ve své bakalářské práci jsem se v praktické části zabýval kvalitativním výzkumem s ohledem na problematiku stalkingu.

Předem jsem si stanovil hlavní cíl výzkumu, který jsem nazval „*Dopad stalkingu na život oběti.*“ Jak bylo uvedeno v teoretické části bakalářské práce a což jsem rovněž předpokládal, z jednotlivých rozhovorů vyplynulo, že stalking měl negativní dopad na všechny dotazované. Tento dopad měl mnoho podob. Záleželo na intenzitě pronásledování a možná taky na psychické odolnosti oběti. Všechny respondentky se shodly, že během pronásledování pociťovaly strach o svoji osobu. Tento strach plynul z výhrůžek, nadávek, které byly adresovány na jejich osoby. U některých respondentek vlivem strachu docházelo k psychosomatickým problémům, jako je nechutenství či nespavost. Vlivem pronásledování respondentky ztratily důvěru v okolí, ale na druhou stranu se setkaly s pochopením u svých blízkých. Ať se jednalo o rodiče, sourozence či partnery. Tito byli první, kdo se o pronásledování dozvěděli. V části případů nelze mluvit o pochopení ze strany policie ČR. Polovina ze zúčastněných respondentek hovořila o tom, že na policii ČR bylo jejich oznámení zlehčováno a dokonce i špatně právně kvalifikováno.

Nakonec je třeba uvést, že oběť a stalker se ve všech případech znali. Forma pronásledování byla cestou sms, telefonátů či dopisů. Docházelo i k osobnímu setkání mezi obětí a pronásledovatelem.

Na závěr lze říci, že odpovědi na své otázky jsem získal, a tudíž považuji cíl za naplněný.

11. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval stalkingem a jeho vlivem na život obětí. Toto téma jsem si vybral z důvodu toho, že pracuji jako policista, a tudíž se s případy stalkingu setkávám a musím je řešit.

V teoretické části jsem osvětlil pojem pronásledování, typologie pachatelů pronásledování, formy pronásledování, následky pronásledování pro oběť. Dále jsem popsal možné pomoci obětem pronásledování a poté postup policie ČR. V poslední kapitole se zabývám právní úpravou stalkingu v České republice.

V praktické části jsem formou polostrukturovaných rozhovorů provedl kvalitativní výzkum. Výzkumu se zúčastnily čtyři respondentky, ač jich bylo osloveno celkem osm. Dvě respondentky, které přislíbily účast, a nakonec se nezúčastnily, mi uvedly, že již nechtějí na prožité události vzpomínat. Až po provedených rozhovorech jsem se dokázal vcítit do prožitých situací a pochopil jsem, proč se nechtěly zúčastnit.

Analýzou dat bylo zjištěno, že pronásledování má značný dopad na život oběti, zasahuje jak sféru psychickou, způsobuje nutnost sociálních změn, dotýká se i nejbližších osob obětí, zejména rodiny. Pronásledování má značný dopad i na vztahovou oblast obětí, tedy pokud se jednalo o ex-partner stalking. Oběti jsou při navazování dalších vztahů opatrnější.

Ve výzkumu se dále potvrdilo, že nejčastějšími psychickými následky jsou změny v emočním ladění, z toho vyplývá, že všechny respondentky prožívaly pocit strachu. Výzkum ověřil, že psychické následky se ve většině shodují s předcházejícími výstupy různých studií.

Jako jeden z dalších dopadů byl zjištěn dopad do sociální sféry obětí. Většina obětí musela změnit běžný způsob života, změnit telefonní číslo či změnit bydliště.

V procesu následné stabilizace po prožitém traumatu všechny oběti měly na blízku člověka, který se jim snažil pomoci. Ať šlo o partnera, kamarádka, sourozence či rodiče nebo o pomoc profesionála.

Všechny oběti hledaly pomoc u policie ČR, kdy v několika případech jejich zkušenost s policií byla rozporuplná. A to ať z důvodu přístupu policistů či jejich nevzdělanosti v oblasti trestního práva. Myslím si, že policie ČR a tím myslím jako celek, by měla investovat do vzdělanosti policistů. Mám-li být konkrétní, tak uvádím, že ve své dosavadní praxi jsem se nesetkal se školením, který by se zabýval oblastí stalkingu. Je třeba si uvědomit, že oběti hledají odbornou pomoc a ochranu nejdříve u policie. Dále si myslím, že při výslechu oběti stalkingu by měl být přítomen již psycholog, a to z důvodu toho, že se v podstatě jedná o násilí, které má dopady do budoucnosti oběti.

Myslím si, že dále by bylo potřeba změnit výši ukládaných trestů pro pachatele nebezpečného pronásledování. Současná výše trestů se mi zdá až příliš nízká oproti tak velkému zásahu do života oběti. Dále si myslím, že i při uložení trestů je potřeba s pachatelem stalkingu pracovat, a to zejména po psychologické stránce.

Každý z nás by se měl zamyslet nad tím, co uveřejňuje na sociálních sítích. Zejména jde-li o osobní data či uveřejněné fotografie, protože do budoucna by sdílená data mohla být velkým problémem a to nejen v případném nebezpečí stalkingu.

Informace, které jsem získal při psaní této bakalářské práce, jsou pro mě velice důležité a podnětné, zejména v poznávání a porozumění oblasti prožitků obětí. Tato bakalářská práce by mohla posloužit jako materiál pro rozpoznání stalkingu a pro práci s oběťmi tohoto trestného činu.

12. Použitá literatura

Literatura

ATKINSON, R. L. a kol. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.

BOCIJ, P. *Cyberstalking: Harassment in the Internet Age and How to Protect Your Family*. Westport: Praeger Publishers 2004.

BOON, J., SHERIDAN, L.: *Stalking and Psychosexual Obsession*. New York, John Wiley and Sons 2002.

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press a.s., 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CÍSAŘOVÁ, D. FENYK, J. et al. *Trestní právo procesní, 4. aktualizované a přepracované vydání*. Linde Praha, a.s.- Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka. 2006. ISBN 80-7201-594-X

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, L. Nebezpečné pronásledování: jak ho poznat? *Právo a rodina*, s. 3.

ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*, c. d., s. 6.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

DRÁPAL, L. BUREŠ, J. *Občanský soudní řád. II. Komentář. 1. vydání*. Praha. C. H. Beck. 2009. ISBN 978-807-7400-107-9

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6

GLASS, D. *Stalking, The stalker*. United States of America : WR Press, 2006. ISBN-10:0-595-38332-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2

HIRIGOYEN, M. F. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha: Academia, 2002. ISBN: 80-200-0994-9.

JURLETA, S: *Häusliche Gewalt und Stalking*. Wien: Studien Verlag 2007.

KUTNOHORSKÁ, J. *Výzkum v ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2009. ISBN 9788024727134

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE nakladatelství s.r.o., 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 9788073670023

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-368-0

MELOY, J.R. *The Psychology of Stalking. Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego: Academic Press 1998. ISBN 97-8012-49056-10

MULLEN, P. E. (Eds.): *Stalkers and their Victims*. Cambridge: Cambridge Press, 2000.

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1198-6.

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno : Paido, 1998. ISBN: 80-85931-48-6.

SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-126-X.

SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň. Aleš Čeněk, s.r.o. 2010. 19-20 s. ISBN 978-80-7380-153-3

ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád. Komentář*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha. C. H. Beck. 2008. ISBN 978-80-7400-043-0

STRAUSS, Anselm., CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*.

Boskovice: Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X

TŮMOVÁ, Š. Stalking- stalkerství – nová forma psychického teroru. Kriminalistický sborník č. 3/2005.

VACEK, J. *Velké psychiatrické případy*. Praha: Paseka, 2001. ISBN 80-7185-351-8

VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky, 1. vydání*. Praha. nakl. C. H. Beck. 2009. ISBN 978-80-7400-142-0

VEDRA, V. *Práva poškozeného v trestním řízení (základní informace)*. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007.

VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem kriminality v České republice*. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2010.

VOŇKOVÁ, J., NETÍK, K. *Péče o násilné jedince v rodině*. Konference Bezpečné soužití – Terapie pachatelů domácího násilí, Liga lidských práv. Brno: 2005.

Legislativa

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online], [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx

Internetové zdroje

URL 1:

Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska [online], [2016-03-19].

Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/print_1/art_5000/lay_3/posuzovani-stalkingu-z-kriminalistickeho-a-psychiatrickehohlediska.aspx

URL 2:

Navazující služby v ČR, Bílý kruh bezpečí [online], [cit. 2016-03-20]. Dostupné z:

http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=259

URL 3

Policie, Stop násilí – Policie ČR [online], [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:

<http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/policie.html>

URL 4

Nebezpečné pronásledování, Bílý kruh bezpečí [online], [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:

http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=292

URL 5

Pomoc obětem násilí a trestných činů ve Středočeském kraji, Pomoc obětem násilí a trestných činů [online], [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:

<http://pomocobetem.cz/ostatni/kestazeni.php?dwnpath= &upfold=1&qmzi=49>

URL 6

Bezpečnostní plán Domácí násilí, Bílý kruh bezpečí [online], [cit. 2016-03-21].

Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/bezpecnostni-plan/>.

URL 7

Stalking – nebezpečné pronásledování [online], [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:

<http://www.policie.cz/clanek/stalking-nebezpecne-pronasledovani.aspx>.

URL 8

Fryšták, M., Žatecká E. COFOLA 2010: the Conference Proceedings, 1. edition.

[online],[cit.2016-03-21].Dostupné:

http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/slabi/Frystak_Marek__1537.pdf

URL 9

Visinger, R. *Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou* [online], [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_6587/jak-postihovat-stalking-zamysleni-nad-novoupravni-upravou.aspx

12. Seznam příloh

Příloha č.1 Provedené rozhovory

Rozhovor č.1 – Martina

Můžete mi říct, kdo Vás pronásledoval či pronásleduje a popsat Váš příběh?

Samozřejmě, že můžu. Pracuji jako sociální pracovnice jedné společnosti, kterou nechci jmenovat, ale v dřívější době jsem založila společně s přáteli nadaci, kdy jsme pomáhali a pomáháme osobám, které byli po autonehodách, po různých úrazech. Pomoc spočívala a spočívá v tom, že například je zastupujeme u soudů, u zdravotních pojišťoven. Měli jsme případ mladé holky, která byla po těžké autonehodě, kterou nezavinila a tato holka, chtěla, abychom jí zastupovali u soudu. Poskytla nám plnou moc k zastupování a proces začal. Vysoudili jsme jí v občanskoprávním sporu jako náhradu škody asi 250 000,- Kč. Poté jsme spolupráci ukončili a myslím si, že docela v dobrém. Asi rok poté mi na můj mobilní telefon začali chodit sms typu: „Jak se mám? Co dělám?“ A podobně. Zpočátku jsem nevěděla, kdo to je, než se pisatel představil. Byla to holka, kterou jsme zastupovali u soudu. Odepsal jsem jí, že nic moc, že mi umřel syn a že na tom nejsem moc dobře po psychické stránce. Další sms byly v duchu, jestli bych jí nepůjčila peníze asi tak 100 000,- Kč, že mi to brzo vrátí. Ptala jsem se na důvod proč, vždyť vyhrála soud a peníze dostala. Její odpověď byla, že její otec si půjčil nějaké peníze od pochybných lidí a musí je vrátit nebo že ho zabijou.

Půjčila jste jí ty peníze?

Samozřejmě, že ne. I když nějaké peníze naspořené mám, ale pro mě to byl a je v podstatě cizí člověk.

A kdy začalo to pronásledování?

Začalo to potom, co jsem jí napsala, že jí peníze žádné nepůjčím. Začala psát sms v duchu, že jsem zlá a sobecká a že si o mě myslela, že chci pomáhat lidem. Snažila se působit na mojí psychiku. Když i po tomto jsem jí sdělila, že nikoliv, že peníze nepůjčím, tak přitvrдила. Chodily mi sms, že v novinách a v televizi uveřejní, jak jsem se o syna nestarala a nechala jsem ho „chcípnout,“. Poté mi začala i volat, ale telefon jsem jí nebrala. Během noci jsem tam měla třeba 30 zmeškaných hovorů a několik sms, kde mi vyhrožovala tím, že vše dá do novin. Ale neměla jsem se za co stydět, svému synovi jsem dopřála důstojný život a i smrt.

Několikrát mi psala i z jiného telefonního čísla, ale už jsem na toto nereagovala. Když jsem nereagovala, tak psala, že na mě pošle ukrajince a ty ze mě ty peníze vymlátí, že budu koukat. Naštěstí nevěděla, kde bydlím, ale po tomto jsem již zbystrila. Další její snaha, jak se ke mně dostat bylo to, že navštívila stacionář pro postižené děti, kam jsem dříve vozila syna a od pana ředitele se snažila zjistit, kde bydlím, ale tento jí adresu mého bydliště neposkytl a upozornil na to mě. Několikrát jsem slečně napsala, ať mi již nepíše a nevolá, že každý máme svoje problémy, ale bez úspěchu.

Jak dlouho toto probíhalo?

Asi tak dva měsíce, ale nebylo to každý den. Opakovalo se to ve vlnách. Psala a volala třeba pět dní a potom dva dny nic. Když nepsala a nevolala, tak jsem si říkala, že to třeba již pochopila a už bude klid, ale nebylo to tak.

U koho jste hledala pomoc?

Nejprve jsem toto řešila s kamarádkami, kterým jsem se svěřila a ty mi radili, ať jdu na policii, ale čekala jsem jestli to přestane. Poté jsem vše řekla rodičům a ty mi taky radili, ať zajdu na policii ČR, že už to není sranda. Neposlechla jsem je. Poté jsem vše řekla bratrovi, jenž je policistou a ten mi dokonce nabídl, že vše se mnou sepiše na oddělení a postoupí to příslušnému oddělení Policie ČR anebo, že se mnou zajde na příslušné oddělení policie. Toto jsem odmítla a zašla jsem tam sama.

A jak se k Vám chovali na policii ČR? Pomohli Vám?

Nechci jmenovat na jakém oddělení policie ČR jsem byla, ale měla jsem chuť na jejich postup si stěžovat. Když jsem tam přišla a sdělila jim svůj příběh, tak se tvářili jak, kdyby je přišla otravovat hysterka. Nakonec to se mnou sepsali. Sdělili mi, že to bude kvalifikováno jako návrhový přestupek a věc bude postoupen správnému orgánu k projednání. Nafotili si pár sms z mého telefonu, ale ne všechny, že prý je to zbytečný. S tímto jsem odcházela domů. Tento postup jsem sdělila bratrovi, který nevěřil tomu, co mi na policii ČR sdělili. S bratrem jsme se domluvili, že další den půjde se mnou na okresní státní zastupitelství a tam vše podám znova, jelikož se mu nelíbilo, jak se k tomu policie postavila. Na státním zastupitelství se mě ujal velice příjemný pán, kdy se mnou sepsal výpověď a dokonce s mým souhlasem stáhl z mobilního telefonu všechny sms co mi chodily a vytiskl je. Poté mi sdělil, že věc pošle na příslušné oddělení policie ČR a bude na ně dohlížet. Za několik dní jsem obdržela dopis od policie ČR, že věc byla postoupena na

službu kriminální policie a vyšetřování z podezření na vydírání a nebezpečné pronásledování. Takže, když to shrnu, tak přístup policie nic moc.

Můžete mi říct jak Vás celá věc ovlivnila?

Ze začátku jsem si z toho hlavu moc nelámala, ale jak začala vyhrožovat, že na mě pošle ukrajince, tak jsem zbystřila. Musela jsem na celou věc neustále myslet. Na domě mám nainstalovaný kamerový systém, takže jsem každý den chodila a přehrávala si záznam, kdo se pohyboval okolo mého domu. Tento systém je nainstalovaný již z dřívější doby a to kvůli krádežím věcí ze zahrady. Vše dopadlo tak, že jsem byla nucena si změnit telefonní číslo, které jsem poskytla jen blízkému okolí a rodině. Nikdo jinej jej nemá. Byly chvíle, kdy jsem se bála. Hlavně výhružek, ale nakonec to vše dobře dopadlo a již nechci na to vzpomínat.

A jak celý příběh skončil? Stalking trvá?

Naštěstí celá věc skončila. Případ se dostal před soud, kdy toto možná pomohlo a určitě pomohlo, že jsem si změnila telefonní číslo. Nebudeme raději rozebírat jaký náhled na celou věc měl pan soudce, protože bych se musela rozčítit. Já osobně toto беру jako dobrou zkušenost do dalšího života, hlavně s policií ČR. Nakonec jsem se neoficiálně dozvěděla, že slečna padla do drog a je uživatelkou kokainu o kterém je známo, že je to droga bohatých a náklady na pořízení této drogy jsou docela vysoké. Ale můžu říct, že v současné době mám klid nebo aspoň klid od její osoby.

Rozhovor č.2 – Eva

Můžete mi popsat jak začal Váš příběh, kdo Vás pronásledoval či pronásleduje?

Pronásledoval mě můj bývalý soused. A nejen mě, vlastně i mého přítele, teď již manžela. Co Vám mám povídat. Trvalo to asi rok. Byli jsme z toho nešťastní nebo spíš zoufalí. Ale jak to vlastně začalo? S přítelem jsem si pronajali byt v domě, kde byly dvě bytové jednotky. Jeden ten náš a druhý byt byl pana majitele. Pan majitel byl starší pán, bylo mu 64 let. Bývalá guma (voják). Ze začátku se jevil jako pohodový pán, který si rád popovídal na chodbě domu nebo na přilehlé zahradě. Časem mi začalo být divné, že si povídá pouze se mnou. Povídal si, když jsem šla sama nebo když mě potkal samotnou. Jakmile jsem šla s přítelem, tak pouze pozdravil. Jednoho dne mě pozval k němu do bytu, ale toto jsem odmítla. Zdál se mi naštvaný, ale neřešila jsem to. Potom to zkusil ještě několikrát, ale opět jsem s díky odmítla a pak to začalo.

Myslíte pronásledování? Popište to, prosím.

Přestal úplně zdravit, jak kdybych já nebo i přítel jsme byli vzduch. Najednou ze slušňáka byl pravý opak. Nejspíš to bylo mým odmítnutím na jeho pozvání. Asi se naštvál nebo utrpělo jeho ego, nevím. Následoval první dopis, který ležel na našem botníku. Pisatelem byl soused. V dopise stálo, že si máme uklízet boty přede dveřmi, že se nedá projít po chodbě. Podotýkám, že boty jsem měla pouze já přede dveřmi. Raději jsem je uklidila. Nebo si vzpomínám, že další dopis byl ohledně nástěnky na chodbě, že jsme jí schválně posunuli a ona je teď nakřivo. Zdá se Vám to úsměvné? To mě bylo taky, ze začátku. Další problém byl, že jsem na chodbě měla kolo. Na toto následoval další dopis, že si mám to kolo uklízet, nebo že se mi s ním může něco stát. Neuklidila jsem ho a další den jsem měla prázdné gumy a ulomená světla. Ptala jsem se ho proč to udělal, ale vymlouval se, že on nic, že jsme špatně zavřeli vstupní dveře do domu a je to naše chyba. Nebo další věc, na kterou si vzpomínám, byla ta, že v suterénu chodby byly dveře tzv. litačky. S přítelem jsme něco stěhovali a museli jsme dveře založit, aby zůstaly otevřené. Po stěhování jsme je opět zavřeli a mysleli jsme si, že je vše ok, ale nebylo. Najednou u nás u dveří zazvonila policie, a ptala se proč jsme panu domácímu poškodili dveře dole v suterénu chodby. Divila jsem se, vždyť jsem o ničem nevěděla, vše bylo v pořádku. Společně s policií jsem šla dveře zkontrolovat a zjistila jsem, že dveře nejsou v rovině, naproti sobě, ale jedna strana dveří je posunuta. Podle mně a i podle policie únava materiálu. Nebylo shledáno úmyslné poškození. A takto nám otravoval život neustále. Dopisy a dopisy, kdy se mu neustále něco nelíbilo. Už jsem z toho byla opravdu nešťastná, ale přítel mě uklidňoval.

A jak to pokračovalo dál?

Pokračování bylo takové, že pan majitel začal chodit ke mně do práce a začal mi domlouvat ohledně úklidu v domě a že nám doma hraje nahlas televize a já nevím co všechno. Obtěžovalo mě to. Ale tomu neměl být konec. Pak si dokonce nechal zavolat moji vedoucí v práci a to samé jí říkal, že neuklízím na chodbě domu, že s přítelem děláme samé naschvály. Prostě mě pomlouval a po vedoucí chtěl, aby mi domluvila. Tenkrát jsem se rozbředla a nevěděla jsem, co mám dělat. Řekla jsem to doma příteli a ten ho chtěl jít zmlátit, ale to jsem mu nedovolila. Věděla jsem, že by to bylo ještě horší a nakonec by byl chudák pan majitel. Ale to nebyl všem dnům konec, dopis střídal dopis. Některé posílal dokonce i doporučeně přes poštu. Policie u nás byla skoro víc jak na služebně, jelikož on si vždy něco vymyslel a utíkal to oznámit. Byla jsem zoufalá, brečela jsem. Bála jsem se vyjít

na chodbu a potkat ho. Skoro každý den byl přede dveřmi dopis. Už jsem je ani neotvírala, roztrhala jsem je a vyhazovala do koše. Několikrát jsem ho roztrhaný položila i majiteli přede dveře, myslela jsem si, že pochopí, že nemá cenu dopisy posílat. Toto bylo, ale ještě horší. Nebyla s ním řeč, zkoušeli jsme mu říct, ať toho nechá, že nás to otravuje a znepríjemňuje nám život, ale bez výsledku.

Svěřila jste se někomu?

Ano, nejprve jsem musela vše říct v práci. Potom co tam přišel a mluvil s vedoucí. Nechtěli mi to moc věřit, jevil se jako seriózní pán. A potom jsem vše řekla rodičům, jelikož oni viděli, že jsem nějaká divná. Táta z toho byl rozčarovanej a chtěl majiteli jet domluvit ručně. Máma mě utěšovala. Oba moji rodiče mě i příteli říkali, ať se odstěhujeme. Nechtělo se nám, mysleli jsme si, že se to vše změní. Ale nezměnilo se to ani po několika měsících. Dopisy chodily neustále. A pak pan majitel navštívil moje rodiče a říkal jim, jaký je v domě nepořádek a že jsme s přítelem rozbili dveře u vchodu. Rodičům vykládal, že mu děláme samé naschvály a že musel volat policii. Nevím, jak zjistil, kde rodiče bydlí. Táta byl hodně naštvanej a pana majitele slušně vyprovodil a řekl mu, ať se tam už neukazuje. To byla poslední kapka. Šla jsem na policii.

A jak Vám pomohla policie?

Když jsem tam přišla, tak se mě ujal docela mladý policista, myslím, že několikrát byl i v domě, když pan majitel zavolal policii. Celý příběh si vyslechl a sepsal se mnou výpověď. Byl velice vstřícný. Poradil mi, ať si dopisy, které obdržíme, schovávám. Dokonce mi řekl, že si mám dělat poznámky o rozhovorech s majitelem, kde si mám poznamenat datum a čas rozhovoru a stručný obsah. Nakonec mi sdělil, že mi po nějaké době zavolá, abych mu to donesla. Takto jsem činila. Policista poté vyslyšel i moje rodiče a přítele. Byl velice vstřícný a zajímal se o to. Přišlo mi, že tím žije. Asi po třech nedělích jsem byla opět na policii, kdy jsem předala několik dopisů jako důkaz. Nakonec šel na výslech i pan majitel, myslím si, že z toho byl zaskočenej, jelikož dopisy přestaly chodit a dokonce mi přišlo, že se našemu náhodnému setkání vyhýbá.

Jaký to mělo na Vás dopad a na Vaše blízké?

Jak jsem již uvedla, brečela jsem a to hodně. Bála jsem se vycházet na chodbu. Když jsem chtěla jít ven nebo do práce, tak jsem pootevřela dveře a poslouchala, jestli není někde na chodbě. Nechtěla jsem se s ním potkat. Bála jsem se. Přítel z toho byl rozčarovaný. Byli jsme si vzájemnou oporou. Rodiče byly úžasné, věřily mi a to možná i proto, že je pan majitel navštívil u nich doma. Jak zjistil, kde rodiče bydlí, tak to opravdu nevím. Možná mě několikrát i sledoval, když jsem jela k nim, ale to bych spekulovala.

A jak to celé dopadlo?

S přítelem jsme se odstěhovali. Koupili jsme rodinný domek, který jsme začali opravovat a máme se fajn. Vzali jsme se a máme malou dcerku. Už jsem v pohodě. Občas ho potkávám ve městě a to raději přecházím na druhou stranu silnice. Ani nevím proč.

Po nějaké době od oznámení proběhl soud, kde padl rozsudek. Ten zněl, že jednání majitele je přestupek, jelikož je zde malá společenská nebezpečnost. Zajímalo by mě, jaký by byl rozsudek, kdyby se stalo panu soudci, ale to už je teď jedno, hlavně, že je konec a máme klid.

Rozhovor č. 3 – Jana

Můžete mi říct, kdo Vás pronásledoval a popsat Váš příběh?

Hm, můžu, byl to můj bývalý přítel Honza. Byli jsme spolu rok a tři měsíce. Hodně dlouho jsem hledala sílu se s ním rozejít. Nebylo to lehké období, myslím tím žití s ním. Seznámila nás moje kamarádka, která pracuje za přepážkou na pojišťovně. Honza tam pracoval jako securiřák. Zdál se mi jako ideální partner, aspoň ze začátku. Chodili jsme spolu ven, na procházky, jezdili spolu na kole. Byl velice pozorný, v bytě mi kde co opravil. Nosil mi květiny, zajímal se co v práci. Nastěhovala jsem si ho k sobě do bytu, jelikož Honza žil na ubytovně. Říkala jsem si, že chlapecká ruka bude přínosem doma a já nebudu po večerech sama doma a aspoň nebudu muset náklady na byt táhnout sama. Po nastěhování to vypadalo jako idylka. Když měl Honza volno, tak doma uklidil a uvařil. Říkala jsem si, že by mi ho mohla závidět, kde jaká ženská. Za nějaký čas se, ale všechno začalo obracet. Všechno v domácnosti začalo být na mě. Po práci jsem běžela nakoupit, po příchodu domů jsem zjistila, že Honza nic doma neudělal. Ležel na gauči a měl otevřený pivo. Od dveří už na mě hulákal, kde jsem, že má hlad a že je třeba uklidit. Tak jsem šla a uvařila, uklidila

a vyprala. Večer jsem byla unavená a chodívala jsem si brzo lehnout a to byl kámen úrazu. Vyčítal mi, že s ním nechci spát, že určitě někoho mám. Já, ale nikoho neměla. Byla jsem unavená z práce. Snažila jsem se o tom s ním mluvit, ale jako kdyby mě neposlouchal a dost často se to opakovalo. Měla jsem klid, jen když byl v práci. Po nějakém čase jsem se odhodlala a řekla jsem mu, že náš vztah nemá cenu, že nejsem jeho služka a ať se odstěhuje. Sliboval, že se změní, že mi bude pomáhat. Vymlouval se, že je toho na něj moc v práci, ale to byly jen lži. Od kamarádky jsem věděla, že se v práci nepřetrhne. Byla jsem neoblomná a Honza se tedy odstěhoval. Při stěhování mě prosil, ať to nedělám, že se změní. Dokonce se i rozbrečel, ale já jsem věděla, že náš vztah nemá cenu.

Takže pronásledování začalo po rozchodu?

Ano, pár dní po rozchodu byl klid. Potom mi začal posílat nenápadné sms, typu jak se mám a co dělám. Odpovídala jsem mu, neutrálně, že si čtu nebo koukám na televizi. Kolikrát jsem mu ani neodepsala, neměla jsem na to náladu a tak mi volal. Telefon jsem mu nebrala. Během noci jsem mohla mít třeba sto zmeškaných hovorů. Když jsem mu nebrala telefon, tak začaly chodit sms, že jsem kurva, že určitě jsem s nějakým jiným chlapem a že jsem ho měla již, když jsem byla s ním. Snažila jsem se před ním obhajovat, ale bez výsledku. Sms se opakovaly. Chtěla jsem se s ním domluvit, že to nemá cenu, ať mě již nekontaktuje. Choval se jako blázen. Několikrát jsem si všimla, že postával i před jídelnou, kde pracuji, ale nešel ke mně. Až po čase mě několikrát odchytl a říkal, že mu to nemůžu přeci udělat, že mě miluje. Dělal scény na ulici, bylo mi to nepříjemný. Došlo to až tak daleko, že při odchodu z práce jsem se rozhlížela, jestli někde není, a když jsem ho neviděla, tak jsem teprve šla. Pak začaly chodit sms, že se mi pomstí. Když nejsem jeho tak nebudu nikoho. Poslal do školy dopis adresovaný paní ředitelce. V dopise stálo, že kradu v jídelně jídlo a nosím si to domů. Několikrát mi byla prohlížena kabelka při odchodu. Nikdy jsem nic neukradla. Měla jsem podezření, že to psal Honza, ale pisatel dopisu se zapomněl podepsat. Dokonce se mi i stalo, že jsem měla na autě propíchaný dvě gummy. Nahlásila jsem to na policii. Bylo toho na mě moc. Bála jsem se. Smsky od Honzy chodily pořád, ale už jsem na ně nereagovala. Jedna z sms byla, že ví, kdo mi propíchal gummy a že si to s ním vyřídí a ten dotyčný mi škodu zaplatí. Ale já jsem mu nikdy neřekla, že mi někdo propíchal gummy na autě. Další den jsem měla ve schránce obálku a v obálce bylo tisíc korun a listůček „za gummy“. V tuto chvíli jsem věděla, že to byl Honza. Ted' už jsem se opravdu bála.

Svěřila jste se někomu?

Řekla jsem to dceři. Stejně na mě viděla, že není něco v pořádku. Půjčila mi svoje auto na užívání a moje si odvezla. Společně jsme hledali na internetu informace, jak se bránit. Skoro všude bylo napsáno, že je třeba zajít na policii a neodepisovat pronásledovatele. Utvrdila jsem se, že dělám věci správně a zašla jsem na policii. Tam to se mnou všechny sepsali. Vyptávali se, jak dlouho to trvá, jakou formou to probíhá všechno. Nafotili si sms, poučili mě, že kdybych se cítila v nebezpečí, ať zavolám linku 158. Byli docela vstřícní.

Svěřila jsem se i kolegyním v práci a paní ředitelce. Dostala jsem v práci volno a odjela jsem k dceři, která bydlí mimo město. Byl tam klid. Když jsem se vrátila do práce, tak mě kolegyně několik dní vozila z práce domů a z domu do práce. Cítila jsem se trochu bezpečněji. Změnila jsem si i telefonní číslo a email.

Jaký dopad to mělo na Vás a Vaše blízké?

Měla jsem strach o sebe a i o dceru. Nevěděla jsem čeho je Honza schopnej. Kam až dokáže zajít. Byla jsem neustále ve stresu. Neměla jsem chuť na jídlo a tak jsem zhubla asi 6 kg. Nehledě na to, že jsem zaměstnávala kolegyně v práci a dceru. Narušovala jsem jí soukromí nakonec i já, jelikož jsem nějaký čas trávila u ní. Ujišťovala mě, že jí to nevadí, že mi chce pomoci. Jsem jí za to vděčná. Snažila jsem se zaměstnávat domácími pracemi, abych na to celé nemyslela. To mi pomáhalo. Nakonec jsem si změnila i telefonní číslo a email. V současné chvíli jsem sama bez chlapa a mám klid. Nějak nedůvěřuju chlapům. Když si na to vzpomenu, tak mi běhá mráz po zádech. Otáčím se, když jdu po ulici a občas si musím vzít i prášek na spaní, ale už ne tolik jako na začátku.

Jaká je situace nyní. Stalking trvá nebo již to skončilo?

V podstatě se to vyřešilo samo. Dozvěděla jsem se, že Honza v minulosti byl odsouzený za podvody tak ho nakonec policajti zavřeli. Myslím, že ještě je ve vězení. Když si to vezmu zpětně, tak jsem ho vůbec neznala. Soud ohledně těchto událostí ještě neproběhl. Byla bych ráda, kdybych k soudu nemusela, jelikož nechci na to vzpomínat.

Rozhovor č. 4 - Zdena

Můžete mi říct, kdo Vás pronásledoval či pronásleduje a popsat Váš příběh?

Samozřejmě, že můžu. Byla a vlastně i je moje sousedka, bydlící v bytě pode mnou. Bydlím totiž v bytovce, kde jsou čtyři byty, a já bydlím v horním patře. Bydlím tam asi 6 let a byt jsem koupila po rozvodu s manželem. Ze začátku nic nenasvědčovalo tomu, že bydlení zde se stane terorem a mojí noční můrou. Nevím ani proč to začalo, možná závist ze strany sousedky. Opravdu nevím, nikdy předtím jsem s ní žádný konflikt neměla. Sousedka nepracuje a žije ze sociálních dávek. Já jsem zaměstnaná v zemědělském družstvu jako účetní a na nedostatek peněz si nemůžu stěžovat. Jako každá rozumná žena o sebe trochu dbám a občas si koupím i něco hezkého na sebe. Jezdila jsem s kamarádkami na prodloužený víkend a na dovolený. Poté jsem si našla přítele. Vše začalo nevinně nebo aspoň si to myslím. Začalo to tak, že jsem z poza okna sousedů občas slyšela, jak sousedka říká synovi, aby se šel podívat k oknu, že jsem si koupila zase nový hadry. Nebo když jsem odjížděla na dovolenou, tak jsem slyšela jízlivé poznámky, že už zase někam jedu. Za nějaký čas jsem slyšela z poza okna hlasy jak říkají, aby se šel nebo šla podívat, že se ta kurva zase vrací domů. A hodně nahlas, takže to musely slyšet lidi i na ulici. Bylo mi trapně. Začalo se to stupňovat. Stríkali na mě vodu z okna nebo myslím, že to byla voda. Toto bylo skoro pokaždé, když jsem se vracela z práce nebo z nákupu. Vlastně, když jsem se vracela odkukoliv. Po nocích mlátila čímsi do topení, abych nemohla spát. Rozlíhalo se to po celém domě. Ostatní sousedi na ní několikrát zvonili, aby toho nechala, ale bez úspěchu. Obrátky to nabralo, když mi začal zvonit mobilní telefon, kdy mi volali muži s tím, kde se sejdeme. Na otázky proč, odpověď vždy byla, že jsem si podala inzerát v Annonci na erotické služby. Byla jsem z toho v šoku. Nikdy jsem si inzerát nepodávala. Musela jsem volat do Anonnce, aby tento inzerát smazali. Nebo na jejich oknech a vratech garáže se objevil papír, kde bylo napsáno, že se prodává byt v domě a pod tím bylo moje jméno a telefonní číslo. Opět jsem měla několik telefonátů a musela jsem vysvětlovat, že nic neprodávám. Vše vyvrcholilo tím, když jsem se vracela z práce a procházela jsem okolo jejich dveří bytu, tak se dveře bytu otevřely a sousedka na mě začala plivat a křičet vulgarismy a dala mi několik facek a pak mě po zádech přetáhla koštětem.

Snažila jsem se s ní o tom promluvit, ale marně, vysmívala se mi do obličeje a buďto zavřela dveře nebo, když jsem ji potkala před domem tak utekla domů nebo jen mávla rukou.

Svěřila jste se někomu?

Ano o všem věděl můj přítel, rozebírali jsme to doma a říkali jsme si, že to musí skončit. Říkala jsem si, že to bude dobrý, že to nevydrží. Přítel mě chlácholil a utěšoval. Chodil mi naproti, když jsem šla z práce, abych nebyla napadena. I v práci to poznali, že se něco děje. Chodila jsem do práce unavená a opuchlá. Několikrát jsem se i rozbrečela. Kolegyně a moje kamarádka mě vyslechla a řekla, ať se jdu poradit s právníkem, že tohle není normální. Byla jsem u právníka a ten mi řekl, ať to jdu nahlásit na policii.

Co na to policie?

Když jsem tam přišla, připadalo mi, že je otravuje nějaká hysterická ženská. Nebyli moc vstřícní, ale sepsali to se mnou. Zeptali se, jestli mám nějaké důkazy. Neměla jsem nic, nevěděla jsem, že to musím nahrávat. Poprvé to zaevidovali na přestupek. Po několika dnech mi volali, jestli bych se mohla dostavit na policii ještě jednou, že by mě k tomu potřebovali ještě jednou vyslechnout. Zašla jsem tam, kde mi řekli, že se jedná o stalking. V tuto chvíli byl policista milí a vstřícný. Naslouchal a doslovně vše přepsal. Nabídl mi i policejní ochranu, kterou jsem odmítla. Jak by to vypadalo, kdybych byla hlídaná policií. Bydlím na malém městě. Dokonce mi i policista dal kontakt na organizaci Bílý kruh bezpečí, který jsem navštívila v Českých Budějovicích. Takže přístup druhého policisty mě mile překvapil.

Jaký dopad to mělo na Vás a Vaše blízké?

Hodně mi pomáhal přítel, byl mi oporou. Chodil mi naproti, když jsem šla z práce. Ale tohle už jsem Vám řekla. Svěřovala jsem se i kolegyni v práci, takže to mělo dopad i na ní. A na mě to má a mělo dopad takový, že navštěvuji psychologa, беру prášky na nervy. Zhubla jsem 8 kg a mám strach, lekám se každý rány. Přijde mi, že jsem blázen. Změnila jsem si i telefonní číslo, aby mi nevolali lidi kvůli inzerátům, že nabízím erotické služby nebo prodávám byt. V současné chvíli, ale opravdu byt prodávám, ale přes realitku, takže nikde není uvedeno moje telefonní číslo. Zatím bez úspěchu, takže zde musím ještě bydlet. Jinak o víkendu odjíždím společně s přítelem na jeho chatu, ale zde není zavedena voda, takže tam to nejde se přestěhovat.

A jak to celé dopadlo. Pokračuje stalking nebo již máte klid?

Abych pravdu řekla, tak toto co jsem Vám vyličila, tak to bylo podruhé. Když to bylo poprvý, tak to řešila taky policie a šlo to k soudu. Dostala za to podmínku na několik měsíců. Myslím si, že kdyby trest byl tvrdší, tak se to nestalo. Ale jinak v současné chvíli je relativně klid. Občas zaslechnu nějakou nadávku, ale oproti tomu co jsem prožívala je to zlatý. Jen se bojím, aby se to nezvrhlo v něco, co již bylo. Za popsané události soud ještě neproběhl, jsem zvědavá na jeho výsledek, ale moc si od toho neslibuju.